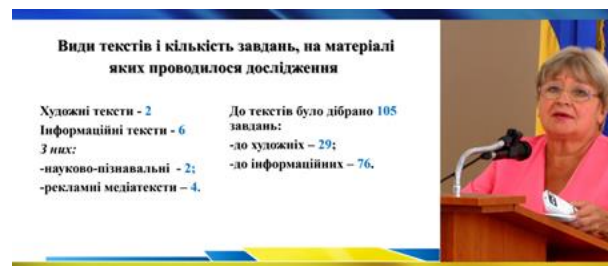

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(27 серпня 2019 р., м. Київ)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД КОМПЕТЕНТІСНО
ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВЕБ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«УЧЕНІ НАПН УКРАЇНИ – УКРАЇНСЬКИМ ВЧИТЕЛЯМ»

(27 серпня 2019 р., м. Київ)

Збірник розглянутий та затверджений
на засіданні відділу початкової освіти,
протокол № 7 від 9 вересня 2019 р.

Педагогічна думка
2019

УДК 373.3.091

«Дидактико-методичний супровід компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі». Збірник матеріалів веб-конференції «Учені НАПН України – українським вчителям» (27 серпня 2019 р., м. Київ). – Київ: Педагогічна думка / Укл.: Онопрієнко О. В., Кондратюк Р. А. 2019. 90 с.

Автори: Бібик Н. М., Пономарьова К. І., Мартиненко В. О., Онопрієнко О. В., Прищепа О. Ю., Вашуленко О. В., Листопад Н. П., Андрусенко І. В.

Укладачі: Онопрієнко О. В., Кондратюк Р. А.

У науковому виданні «Дидактико-методичний супровід компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів. Збірник матеріалів веб-конференції «Учені НАПН України – українським вчителям» (27 серпня 2019 р., м. Київ)» публікуються презентації з методичними рекомендаціями учителям щодо особливостей впровадження в 2 класі типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко. Тематика презентацій охоплює різні аспекти компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі.

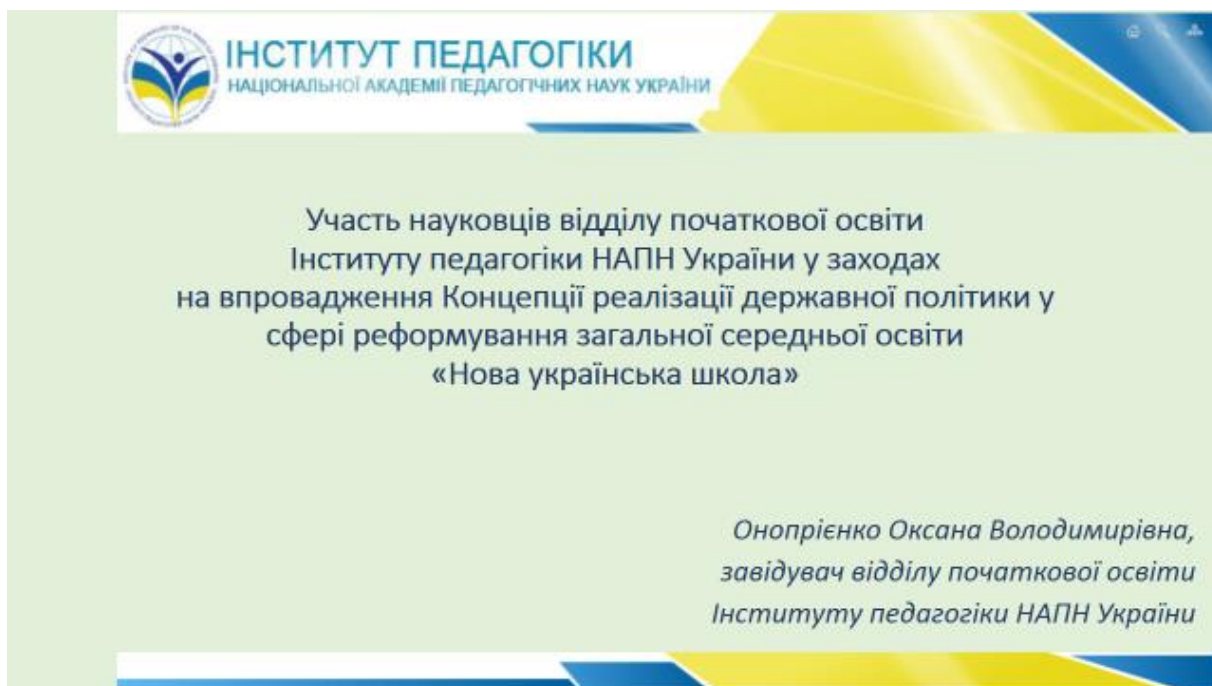
Зміст

1.	Участь науковців відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України у заходах на впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (<i>О. В. Онопрієнко</i>)	5
2.	Інноваційні підходи в навчанні української мови учнів 2 класу (<i>К. І. Пономарьова</i>)	14
3.	Методичні рекомендації щодо роботи за підручником «Українська мова та читання. Частина 2» у другому класі (авт. <i>О. В. Вашуленко</i>) (<i>О. В. Вашуленко</i>)	28
4.	Проблеми розвитку повноцінної навички читання молодших школярів: сучасний контекст (<i>В. О. Мартиненко</i>)	37
5.	Особливості роботи з розвитку графічних навичок письма в 2 класі (<i>О. Ю. Прищепя</i>)	44
6.	Вивчення величин у 2 класі за навчально-методичним комплектом з математики (<i>Н. П. Листонад</i>)	50
7.	Методичні орієнтири реалізації програми навчального курсу «Я досліджую світ» (<i>Н. М. Бібік</i>)	63
8.	Діяльнісно орієнтований підхід у навчанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (<i>І. В. Андрусенко</i>)	72
9.	Інструментарій формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 1 і 2 класів (<i>О.В. Онопрієнко</i>)	80

**УЧАСТЬ НАУКОВЦІВ ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ У ЗАХОДАХ
НА ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У
СФЕРІ РЕФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ «НОВА
УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»**

О. В. Онопрієнко, завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Відображено участь науковців відділу початкової освіти Інституту педагогіки у виконанні спільного плану дій МОН України і НАПН України із забезпечення і супроводу реформи. Діяльність відбувалась за такими напрямками: 1) нормотворча діяльність (розроблення у складі робочих груп МОН України Державного стандарту початкової освіти; створення під керівництвом О. Я. Савченко типових освітніх програм для 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти); 2) методична підтримка учителів (випущені збірники методичних рекомендацій та орієнтирів для укладання календарно-тематичного планування); 3) навчальне забезпечення НУШ (створення підручників і навчальних посібників для першого циклу навчання у початковій школі з української мови і читання, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ»); 4) просвітницька діяльність (проведення постійно діючого семінару «Дидактико-методичний супровід компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів», участь у інших освітянських заходах).

Упровадження типових освітніх програм: перші результати

Загальнодержавне дослідження
процесу запровадження Концепції Нової української школи
в закладах загальної середньої освіти
(анкетування вчителів початкової школи)

Звіт

Зміст

Вступ	3
I. Результати анкетування вчителів початкової школи, які в 2018/2019 н.р. викладали в першому класі	4
1. Висновки відповідно до завдань дослідження	24
II. Результати анкетування батьків учнів, які навчалися в першому класі в 2018/2019 н.р.	27
1. Висновки відповідно до завдань дослідження	42

* Матеріали Інституту освітньої аналітики

Упровадження типових освітніх програм: перші результати

Завдання дослідження (анкета вчителів):

1. З'ясувати, чи всі освітні програми Нової української школи забезпечують очікувані (обов'язкові) результати не менш як для 50% учнів.
2. Визначити, чи прослідковується залежність між результатами навчання (hard skills, soft skills) в НУШ від кількості учнів у класі, досвіду учителя, його підготовки до впровадження інновацій.
3. З'ясувати, чи існує розрив між результатами навчання учнів (hard skills, soft skills) сільських та міських шкіл.
4. З'ясувати, чи впливає НУШ на усвідомлення вчителем власних проблем і здатність визначати шляхи їх подолання.

Рис. 1.5. Розподіл відповідей учителя за освітніми програмами, за якими вони працювали у 2018/2019 навчальному році, %

Суттєвої різниці між використанням освітніх програм за стратою «місто/село» дослідження не виявило. Так, у міських поселеннях типову освітню програму НУШ-1 (розробник О. Я. Савченко) використовують 53,3%, у сільських – 57,7%. Типовою освітньою програмою НУШ-2 (розробник Р. Б. Шиян) у міських поселеннях користуються 39,5% вчителів, у сільських закладах освіти – 42,2%.

* Матеріали Інституту освітньої аналітики

Упровадження типових освітніх програм: перші результати

3. Результати освітньої діяльності учнів

Респонденти зазначають, що серед освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець 2018/2019 навчального року, найбільше учнів (86,9%) володіють навичками додавання/віднімання числа в межах 10. Найменше у першокласників розвинені вміння застосовувати основні навчальні стратегії для організації власної діяльності (рис. 1.11).

* Матеріали Інституту освітньої аналітики

Упровадження типових освітніх програм: перші результати

Оскільки більшість респондентів дослідження (95,9%) у 2018/2019 навчальному році працювали за двома типовими освітніми програмами НУШ-1 (розробник О. Я. Савченко) і НУШ-2 (розробник Р. Б. Шиян), аналізували вплив лише цих програм на освітні результати першокласників. Загалом, за оцінкою вчителів, освітні результати першокласників, які навчалися за типовою освітньою програмою НУШ-1, вищі у середньому на 14,6% за результати учнів, які навчалися за програмою НУШ-2. Найбільше респондентів вважають, що навчання за програмою НУШ-1 вплинуло на формування в учнів громадянських і соціальних компетентностей (60,4%). Наприклад, навичок відстоювати свою позицію з повагою до інших й математичних компетентностей (58,5%) – додавати/віднімати числа в межах 10. Серед тих, хто працював за типовою освітньою програмою НУШ-2, найбільше зазначають значний вплив програми на формування в учнів предметних математичних компетентностей (46,1%) й компетентностей в галузі природничих наук (45,7%). Наприклад, навичок розрізняти основні геометричні фігури, розповідати про погоду або явища природи, наводячи результати власних спостережень (рис. 1.13).

* Матеріали Інституту освітньої аналітики

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Методична підтримка вчителя.

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Українська мова

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Українська мова (читання)

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Українська мова та читання

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Математика

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Математика

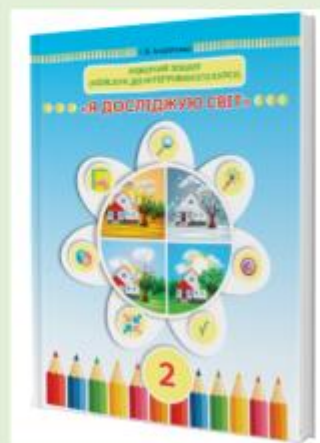

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Навчальне забезпечення для 2 класу. Я досліджую світ

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Постійно діючий семінар «Дидактико-методичний супровід компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів».
- Веб-конференції, організовані в Інституті педагогіки.

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Презентації до постійно діючого семінару

Зміст	
1. План української школи: методичний аспект до впровадження типової освітньої програми (О. Я. Савченко)	5
2. Результати навчання в контексті Нової української школи (О. Я. Савченко)	12
3. Особливості Державного стандарту початкової освіти і типової освітньої програми (І. М. Білик)	14
4. Зорієнтованість на навчально-методичне забезпечення Нової української школи (О. Я. Савченко)	25
5. Пошук педагогічних контрольних-оцінювальних даних у початковій школі (О. Я. Савченко)	40
6. Формування в учнів початкових класів складових компетентності учнівської діяльності (К. І. Демченко)	46
7. Особливості типової освітньої програми нової літературної школи (К. І. Демченко)	72
8. Високі стандарти – потреба в якісній освітній програмі початкової школи (К. І. Демченко)	78
9. Впровадження нової української школи в 1-4 класах (К. І. Демченко)	82
10. Упровадження компетентнісного підходу (НУШ): реалізація змісту літературного курсу «Літературна школа» (О. Я. Савченко)	93
11. Реалізація компетентнісного підходу до організації навчання у процесі формування емоційної грамотності молодших школярів (О. Я. Савченко)	102
12. Формування емоційної учнівської компетентності в умовах впровадження організованих форм навчання (О. Я. Савченко)	110
13. Особливості реалізації змісту освітньої програми з української мови в 1 класі НУШ (О. Я. Савченко)	126
14. Мотивація учнів компетентнісно орієнтованого навчання української мови (Людмила) (О. Я. Савченко)	139
15. Формування розвитку читальної діяльності молодших школярів на уроках літературного читання (О. Я. Савченко)	148
16. Сучасні тенденції розвитку читальної діяльності молодших школярів (О. Я. Савченко)	157
17. Особливості організації навчання до навчання мови в дошкільній школі (О. Я. Савченко)	161
18. Системно компетентнісний аспект з формування в учнів 1 класу умов для навчання (О. Я. Савченко)	171

Електронна бібліотека НАПН України:
<http://lib.iitta.gov.ua/>

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

- Презентації до постійно діючого семінару

Електронна бібліотека НАПН України:

<http://lib.iitta.gov.ua/>

Зміст	
1. Мовно-літературна основа галузь, нові завдання — нові рішення (О. Я. Савченко)	3
2. «Я досліджую світ»: навчально-методичне забезпечення (Н. М. Білін)	32
3. Формування навички читання первокласників в умовах функціональної неграмотності познавального процесу (І. О. Міронець)	40
4. Методика системи навчання математики в 2 класі НУШ (О. В. Овчаренко)	48
5. Реалізація ціль Нової української школи: актуальні питання (О. В. Овчаренко)	61
6. Дія XXI століття: методи й форми організації навчання (О. В. Овчаренко)	81
7. Сукупність індивідуальної структури компетентісно орієнтованого уроку української мови в початковій школі (К. І. Попович)	109
8. Система диференційованих завдань для навчання читання первокласників (О. Ю. Проніч)	116
9. Структура і зміст компетентісно орієнтованих завдань з української мови для 2-4 класів (К. І. Попович)	123
10. Перевірка предметних компетентностей учня початкової класи на уроках природознавства. Додатково-методичні засоби конструювання тестових завдань (І. В. Андрусів)	131
11. Система компетентісно орієнтованих завдань з природознавства як засіб формування екологічної грамотності молодих громадян (І. В. Андрусів)	139
12. Зміст і структура читальної компетентності молодшого школяра (О. В. Іванченко)	144
13. Експериментальний комплекс навчальних посібників з математики для 1 класу (Н. П. Листовод)	150

Дидактико-методичний супровід реалізації типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко: резерви для подальшої діяльності

- У роботі з учителями опрацювати питання:
  - природи і перебігу пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку;
  - визначення віковідповідного змісту навчання.
- Зосередитись на презентуваннях сучасних методик навчання предметів.
- Надавати вчителям психологічну підтримку...

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 2 КЛАСУ

*К.І. Пономарьова, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник*

У презентації схарактеризовано інноваційні підходи в навчанні другокласників української мови за типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко. А саме: застосування дослідницького методу під час засвоєння початкових лінгвістичних знань, використання системи компетентісно орієнтованих прийомів, форм і засобів навчання для розвитку усного діалогічного і монологічного мовлення, для формування умінь знаходити інформацію в текстах різних типів і форматів, розвитку мовленнєво-творчих здібностей, дослідження і створення простих медіапродуктів, для перевірки результатів навчальної діяльності учнів.

Представлено навчально-методичний комплект до підручника «Українська мова та читання. Частина 1» для 2 класу автора К. І. Пономарьової, зміст і дидактичне наповнення якого спрямовані на забезпечення реалізації зазначених інноваційних підходів. Висвітлено методичні рекомендації щодо використання комплекту в навчально-виховному процесі.

Комплект підручників з української мови та читання

Розподіл навчальних годин

- Українська мова – 3,5 години

- Читання – 3,5 години

Упродовж тижня:

- 3 години – українська мова

- 3 години – читання

- 1 година – на одному тижні – урок розвитку мовлення,

на іншому – урок позакласного читання.

Уроки розвитку мовлення за зошитом "Малюю словом" присвячені:

- написанню розповіді за запитаннями,
- за малюнками і поданим заголовком,
- за власними спостереженнями і запитаннями,
- за серією малюнків,
- за кадрами фільму і мультфільму,
- про власні вподобання, мрії і бажання,
- написанню листа із проханням,
- складанню тексту для святкової листівки,
- опису весняної квітки тощо.

Урок розвитку мовлення "Складання розповіді за малюнком на тему «Весна»"

1. Розглянь малюнок. Розкажи, яка пора року на ньому зображена. Поясни, чому так думаєш.

2. Послухай, як весну зображав композитор. Що ти уявляєш, коли слухавиш цю мелодію?

<https://bit.ly/2L4p006>

3. Прочитай слова. Підкресли ті, якими ти хочеш розкрити про весну, зображену на малюнку. Доповни свої слова, які бажавши використати.

Малюю весну		
Назви предмети світ струмки проталини	Назви члени тварин птахів желе	Назви дія природу тварин діти

4. Напиши словами весну, зображену на малюнку. Використовуй слова з попереднього завдання.
5. Залепи свою розповідь. Розриваєш із заголовком.

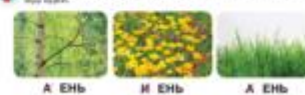
Blank lined area for writing the story.

6. Напиши своїм словом весну, яку бачивши на малюнку.

Blank area for writing the story.

7. Прочитай мелодію мелодії і записи.

8. Розкажи ребуси. Поясни, що означають слова-ключі.

А ЕНЬ

Н ЕНЬ

А ЕНЬ

Дослідницький підхід до вивчення мовних знань передбачає:

- знаходження певних мовних одиниць чи явищ у реченні або тексті;
- проведення дослідження за поданим у підручнику алгоритмом;
- формулювання висновку;
- перевірку власної думки за поданим нижче правилом.

Застосування дослідницького підходу під час вивчення слів – назв чисел

1. Друзі завітали до студії юних художників і художниць. Прочитай вірш і дізнаєшся, що вони там побачили.

У Михайлика в руці —
вісім різних олівців.
У його сестрички Соні —
голубий і два червоні.
У кирпатенького Жені —
півдесятка — всі зелені.
А в Олеся — без трьох десять.
Скільки будемо їх мати,
як до купи всіх зібрати?

Федір Петров

Проведи дослідження!

1. Постав питання до виділених у вірші слів.
2. Поясни, що називають ці слова — предмети, ознаки, числа чи дії. Перевір себе за правилом.

Слова, які відповідають на питання **скільки?**, називають **числа**.

Система вправ і завдань на закріплення знань про слова – назви чисел

2. Запиши відповіді на запитання Щебетунчика. Числа записуй словами.

1. Скільки олівців тримав Михайлик?
2. Скільки олівців було в Соні?
3. Скільки олівців мав Женя?
4. А скільки олівців було в Олеся?

3. Підкресли в записаних реченнях слова — назви чисел.

4. Обчисли, скільки всього олівців було в дітей. Запиши свою відповідь реченням. Підкресли слово, яке називає число.

Завдання із робочого зошита “Застосовую знання” до теми “Розпізнаю слова – назви чисел”

1. Прочитай лічилку. Підкресли у виділених рядках слова — назви чисел.

Десять, дев'ять, вісім, сім —	В лузі скошена трава —
замоває в небі грім.	П'ять, чотири, три і два.
Линуть хмари де-не-де.	Після двійки — одиниця.
Далі цифра шість іде.	От і йди тепер жмуриться!

2. Запиши відповіді на запитання. Підкресли слова — назви чисел.

1. Скільки тобі років?
2. Скільки осіб у твоїй сім'ї?

Завдання із робочого зошита “Застосовую знання” до теми “Розпізнаю слова – назви чисел”

3. Склади речення за малюнком і поданими початками. Використовуй слова — назви чисел.

У вазі _____.

На полиці _____.

4. Запиши в кросворд кількість предметів на кожному малюнку. Слово-відгадку запиши в подане речення.

Тиждень має _____ днів.

Картки “Формування предметних компетентностей” до теми “Числівник”

Картка 18 ЧИСЛІВНИК

Прочитай, згадь.

1. Допоможи показові обчислити вирази. Запиши результати обчислень цифрами і словами.

$$10 + 4 = \square$$

$$8 + 8 = \square$$

2. Допоможи зайчикові порахувати, скільки листочків у його запасі. Запиши числа словами.

У запасах зайчика _____ буряків,
морквин і _____ капустин.

Картки-тренажери з грамотного письма "Пишу без помилок"

Картка 11 **Назви птахів**

1. Прочитай слова у словнику. Зверни увагу на їх написання і наголос.

СЛОВНИК		
дігир	лобіса	рівень
возуля	полюди	синаєра

2. Встав пропущені слова. Вибери їх зі словника.

1. У вірші на цьому відлітають 2. _____ і _____ на голці

червою шапочку. 3. У _____

4. П _____ має червоний _____

5. У _____ дзюб з мішкою

3. Прочитай речення. Встав пропущені в слова букви.

1. У лісі лує з _____ зуля. 2. З вітром повернулася з _____ лиска.

3. Ступає дзюбом по корі дуба дят _____ а. 4. До німки прилетіла с _____ ниця. 5. По двору швидко ходить пта _____ нь. 6. Незагінений дзюб має п _____ дігир.

4. Розглянь картинку. Прочитай слова зображених птахів.

Види завдань на розвиток усного діалогічного мовлення:

- відтворення, розігрування діалогів із прочитаних текстів;
- доповнення діалогу репліками-відповідями на подані запитання;
- побудову запитань до запропонованих реплік-відповідей;
- розігрування діалогу за ситуативним малюнком;
- складання діалогу за словесно описаною вчителем ситуацією;
- продовження діалогу за поданим початком.

Зразки завдань на розвиток усного діалогічного мовлення:

3. Разом з однокласником (однокласницею) прочитайте в ролях розмову Родзинки з Євою.

Якоюсь Родзинка поверталася зі школи. Бачить — на вулиці стоїть маленька дівчинка й плаче. Родзинка запитала:

- Дівчинко, як тебе звати?
- Єва.
- Чому ти плачеш?
- Я загубилася.
- А де ти живеш?
- Удома.
- А де твій дім?
- Не знаю.

1. Пограй з однокласниками в театр. Прочитайте розмову друзів у ролях.

Родзинка: Чи є в тебе улюблена іграшка?

Щебетунчик: Звичайно! Це конструктор «Лего».

Гаджик: Чому тобі подобається конструктор?

Щебетунчик: Бо я люблю будувати щось нове.

Читалочка: А в мене є конструктор слів.

Гаджик: О, це цікаво!

5. Візьми інтерв'ю в однокласників (однокласниць) за поданими запитаннями.

1. Хто з вас бував на пікніку?
2. Де і з ким ви його влаштували?
3. Чим там займалися?

Види завдань на розвиток усного монологічного мовлення:

- переказування прочитаних чи прослуханих текстів;
- складання усних зв'язних висловлень за малюнком чи серією малюнків, світлиною, коміксами;
- розповідь про прочитану книжку, журнал;
- висловлення вражень від переглянутих мультфільму, фільму, телепередачі, вистави;
- розповідь про побачену, почуту, пережиту ситуацію чи подію з особистого життя.

Зразки завдань на розвиток усного монологічного мовлення:

10. Розглянь малюнок. Як думаєш, що мама забороняє робити дитині? Поясни чому.

6. Щебетунчик зібрав світлини про Диснейленд. Розглянь їх. Розкажи, яких персонажів з мультфільмів ти впізнаєш.

7. Розглянь схему Дитландії. Розкажи, які станції тут зображено, що роблять діти на кожній із них.

6. Розглянь комікси. Розкажи, що зображено на них.

Формування умінь знаходити інформацію в текстах різних типів і форматів

1. Прочитай запрошення, яке отримали друзі.

Запрошення
Дорогі друзі!
Запрошую вас на гостину.
Чекаю всіх у п'ятницю о 12 годині в моєму будинку
за адресою: вулиця Кам'яна, будинок 9.
Мар'янка

2. Знайди в запрошенні відповіді на запитання Родзинки.

1. Кому призначене запрошення?
2. Хто запрошує друзів?
3. Навіщо Мар'янка запрошує друзів?
4. Коли вона чекає на гостей?
5. Куди мають прийти гості?

6. Прочитай рекламний текст. Про що в ньому йдеться? Випиши спонукальні речення.

6. Прочитай назви атракціонів. Вибери ті, на яких ти зможеш побувати, якщо маєш 100 гривень. Запиши, які атракціони ти обираєш.

ЛУНА-ПАРК	
Атракціони	Ціна
Американські гірки	80 грн
Оздоблене колесо	60 грн
Батут	60 грн
Карусель	50 грн
Лабіринт	50 грн
Кімната сміху	40 грн

Завдання на розвиток мовленнєво-творчих здібностей

5. Знайди слова, «заховані» серед букв. Склади з ними розповідь (2–3 речення) і запиши.

АМПЙОСИПШУЙОРЖВІЬОЗЧНЙОДЛУЕЦ

6. Гаджик намалював веселу пригоду. Розглянь його малюнок. Назви, які кошенята за кольором. Напиши, де знаходиться кожне з них.

6. Напиши текст-опис про зображену на світлинці тваринку за поданими запитаннями. Розпочни із заголовка.

1. Хто це?
2. Якого вона розміру і кольору?
3. Якого має хвоста?
4. Які в неї вушка?
5. Що нагадують очі?

8. Читалочка побувала в шкільному живому куточку. Допоможи їй скласти розповідь про нього. Скористайся малюнком і поданими словами. Запиши утворений текст.

побувала
побачила
сподобалось
сфотографувалась

Напрями роботи з медіа:

- використання медіапродуктів для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності;
- дослідження медіатекстів;
- створення простих медіапродуктів.

Використання медіапродуктів для розвитку мовлення

7. Читалочка пропонує тобі переглянути кадри з мультфільму. Розкажи, що відбувається на кожному кадрі.

— Я буду керувати!
— Ні, я!

Ой! Рятуйте!

На кораблі треба
дружити!

5. Біля входу в аквапарк друзі побачили рекламний щит. Прочитай напис на ньому. Розкажи, що зацікавило тебе в цій рекламі.

6. Розглянь комікси. Розкажи, яка пригода сталася з котом.

Зареш
реласую!

Ой!
Рятуйте!

Я більше
не буду!

Дослідження медіа передбачає:

- сприймання медіапродуктів;
- аналіз та інтерпретація
(для кого призначений медіапродукт,
з якою метою створений);
- критичне оцінювання
інформації в медіатекстах;
- висловлення власного
ставлення до медіапродукту.

1. Гаджик сфотографував рекламні щити і показав друзям. Розглянь ці світлини. Прочитай написи на щитах.

2. Разом з однокласниками дайте відповіді на запитання Гаджика.

1. Що зображено на цих рекламних щитах?
2. Як думаєш, для чого в місті розмістили ці щити?
3. Чи захотілось тобі побувати в зоопарку?

Завдання на створення простих медіапродуктів:

- оформити виставку малюнків;
- зробити фотоколаж;
- оформити афішу шкільного ранку;
- підготувати стіннівку;
- зробити рекламу за поданим зразком;
- створити книжечку власних творів тощо.

Перевірка результатів навчання за посібником "Мої досягнення"

Мої досягнення
2 КЛАС

Тематичні перевірні роботи з української мови

ПЕРЕВІРЬМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ з теми «Речення»

Прочитай, що ти знаєш про речення. Допоможи дружині скласти речення.

Завдання 1. Прочитай речення. Допоможи Подорожній вибрати серед них речення. Підкресли його.

У школі мені дуже
Мені дуже цікаво
У школі мені цікаво.

Завдання 2. Допоможи Подорожній скласти з поданих слів речення. Запиши його.

Осіння   школа   виростила   до

Завдання 3. Прочитай розповідь дядька учень. Постав розділові знаки в кінці речень.

— Наталко, дай мені лінійку
— Не дам
— Ох, і окупи ж ти
— А ти вчешся
— Це ж чому
— Бо як вчешся чому простити

Завдання 4. Напиши, що треба робити, щоб бути чомиком (човиком).

Завдання 5. Випиши з розповіді учня **співзвучні** речення.

Завдання 6. Перефразуй висказані речення на **розповідне** і **питальне**. Підкресли головні слова.

Завдання 7. Прочитай текст. Допоможи (Дідусям) переписати подані його на речення. Постав у кінці кожного відповідний розділовий знак.

Діти, я переписував свої листівки і знаєш що
розбіглася з однією буквою як друкує мене у
вас нашої тварі в їхні знаєть як дуже гарно
подружжя з мамі

Завдання 8. Допоможи (Читачам) виокремити речення за поданим підписом. Скористайся довідкою.

(Кіло?) _____ не поспішав
(судити?) _____
(Кіло?) _____ чекати (ма?) _____
вчаться.
Ма вітамінки і заспокою (судити?) _____

Завдання 9. Рішай, пишай, складай на однієї з них **питальне** речення, а на іншій — **розповідне**. Запиши їх.

Завдання 10. Напиши 2-3 речення про те, що тобі подобається в твоїй школі.

Дітям: грають, збирає, має, граються, клас.

Перевірка результатів навчання за посібником "Перевірка предметних компетентностей"

Навчально-методичний комплект з української мови

Навчально-методичний комплект з читання

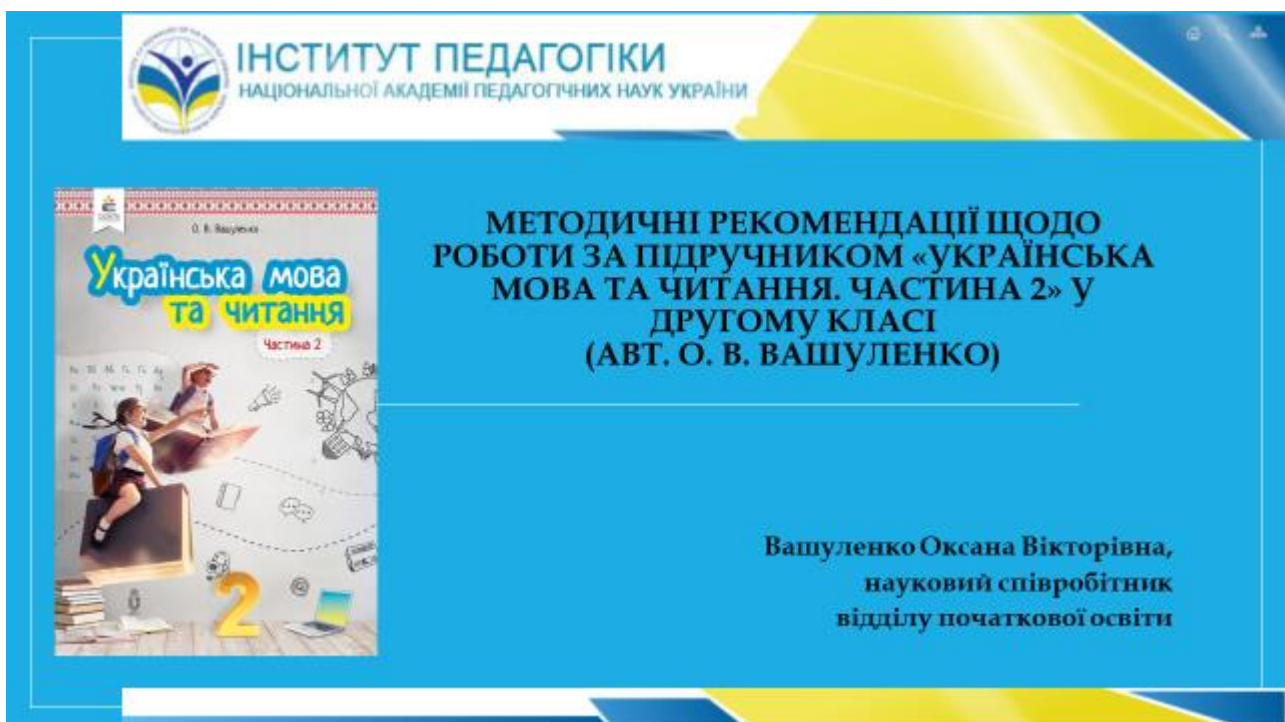

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОБОТИ ЗА ПІДРУЧНИКОМ «УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ. ЧАСТИНА 2» У ДРУГОМУ КЛАСІ (АВТ. О. В. ВАШУЛЕНКО)

О. В. Вашуленко, науковий співробітник відділу початкової освіти

У презентації обґрунтовано необхідність урахування ідей особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів у створенні сучасного підручника з читання для початкової школи в контексті завдань Нової української школи. Висвітлено мету і завдання змістових ліній мовно-літературної галузі початкової освіти. Розкрито дидактико-методичні можливості підручника з читання як засобу забезпечення завдань змістових ліній Типової освітньої програми, які реалізуються через предмет «Читання».

Подано настанови щодо роботи за підручником «Українська мова та читання. Частина 2» у другому класі автора О. В. Вашуленко. Обґрунтовано необхідність використання в сучасному підручнику з читання завдань, які спонукають дітей до творчості на основі прочитаного та сприяють розвиткові дослідницьких умінь другокласників на уроках читання.

МЕТА ПОЧАТКОВОГО КУРСУ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ:

розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності;

формування ключових, комунікативної та читачької компетентностей;

розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі;

збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА

ЧИТАННЯ

"Взаємодіємо усно" + "Читаємо" + "Досліджуємо медіа" = формування ключових і предметної – читальної компетентності

[illegible]

Зміст		ТРИСЬОДНА ВЕСИЛКА	
ДІТЯЧІЙ СЛІД у світі тварин		ЛІТЕРАТУРА	
Любов Шелест. Високий дощик	3	Зі Аленком Володимиром. Веселі салати	82
Анатолій Косташев. Галицький професор	4	Ліля Володимирівна. Високий дощик	84
Маріяна Сиромет. Було бачу й тепер	6	Катерина Петрівна. Веселі салати	86
Олена Володимирівна. 6 у великому талант	11	Володимир Гринюк. Сторінки	87
Олена Шелест. Завершує кіт	12	Андрій Мисиківський. Прислів'я	87
Зі Діанною Мур-Діанною. Вона вилетіла вилетіла	13	Ліля Володимирівна. Високий дощик	88
МІСЦЕВА ІСТОРИЯ		Надія Карина. Казанки	89
Ліля Гіт. Як вилетіла вилетіла	16	Тарас Шевченко. Веселі салати	102
Володимир Сирометський. Як вилетіла вилетіла	17	Ніна Кудря. Салати Павлики	103
Наталія Пилипчук. Було бачу й тепер	19	ЛІТЕРАТУРА	
Наталія Пилипчук. Було бачу й тепер	20	ЛІТЕРАТУРА	
ЛІТЕРАТУРА		ЛІТЕРАТУРА	
Катерина Петрівна. Веселі салати	21	Ольга Гаронка. Надію	60
Катерина Петрівна. Надію до зими	22	Наталія Сирометська. Як вилетіла вилетіла	61
Володимир Петрович. Прислів'я	23	Ліля Діанна. Як вилетіла вилетіла	62
Тамара Володимирівна. Вірші	24	Наталія Діанна. Як вилетіла вилетіла	64
Тамара Володимирівна. Як вилетіла	25	Наталія Діанна. Як вилетіла вилетіла	66
Андрій Мисиківський. Гарні	26	Володимир Петрович. Як вилетіла вилетіла	67
Наталія Діанна. Як вилетіла вилетіла	27	Світлана Карина. Як вилетіла вилетіла	68
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	28	Зіля Володимирівна. Як вилетіла вилетіла	69
Олена Карина. Як вилетіла вилетіла	29	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	70
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	30	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	71
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	31	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	72
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	32	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	73
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	33	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	74
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	34	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	75
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	35	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	76
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	36	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	77
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	37	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	78
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	38	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	79
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	39	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	80
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	40	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	81
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	41	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	82
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	42	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	83
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	43	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	84
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	44	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	85
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	45	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	86
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	46	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	87
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	47	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	88
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	48	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	89
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	49	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	90
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	50	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	91
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	51	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	92
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	52	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	93
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	53	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	94
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	54	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	95
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	55	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	96
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	56	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	97
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	57	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	98
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	58	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	99
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	59	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	100
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	60	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	101
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	61	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	102
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	62	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	103
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	63	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	104
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	64	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	105
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	65	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	106
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	66	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	107
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	67	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	108
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	68	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	109
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	69	Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	110
Ліля Карина. Як вилетіла вилетіла	70	Ліля Карина. Як вилетіла в	

СТРУКТУРА РОЗДІЛІВ ПІДРУЧНИКА

Розділ «Книжка – ключ до знань» включає вірші, оповідання, прислів'я про книжку та ілюстрації.

Основні поняття розділу: книжка, старовинні і сучасні книжки; чипач/чипачка; заголовок; ілюстрація; художник-ілюстратор; бібліотека.

Головними методичними завданнями цього розділу є: формування ціннісних уявлень про книгу, про читання; пробудження у другокласників/другокласниць інтересу до самостійного читання; формування бібліографічних умінь.

У підручнику подано матеріал, спрямований на формування у школярів/школярок умінь працювати з різними видами інформації, яку подано не тільки у підручнику, а й в інших джерелах (довідники, енциклопедії, Інтернет та ін.). Крім того, учні/учениці знайомляться з художниками-ілюстраторами книг, вчать співвідносити ілюстрацію з текстом, на основі ілюстрації вчать отримувати необхідну інформацію для створення власного тексту.

До розділу «Народні перлини для кожної дитини» увійшли твори усної народної творчості, дитячий фольклор, ілюстрації.

Основні поняття розділу: колискова пісня, українська народна дитяча пісня, закличка, лічилка, мирилка, скоромовка, загадка, прислів'я, народна казка, казки про тварин, дійові особи казки.

Основними методичними завданнями уроків цього розділу є: залучення дітей до культурної та духовної спадщини українського народу; виховання поваги до народної творчості; знайомство з жанром казки; формування уявлень про жанрові особливості народної казки, про особливості її побудови; розвиток умінь правильно називати героїв казок про тварин, пояснювати їхні вчинки, висловлювати щодо них найпростіші оцінні судження, обґрунтовувати свої висновки; формування умінь визначати послідовність подій у казці, переказувати казку, виразно читати діалоги в казці, порівнювати казки з подібним змістом, висловлювати власні міркування щодо можливого розвитку подій та ін.

РУБРИКИ ПІДРУЧНИКА

Прочитай і знайди слово. У кожному ряду знайди слово, яке повторюється двічі.

матуся	мамуся	мамуля	матуся
татусь	татко	татусь	татунь

Знайди слово у слові.

ГРАК СОРОКА ШИШКАР СИНІЧКА

Читай зашифровано, вимовляй чітко.

Краб, креветка і кальмар гостювали на базарі.

Автор (авторка) — людина, яка створює художній, музичний або мистецький твір.

Персонаж твору — це дійова особа. Дійовими особами можуть бути люди, тварини, казкові істоти.

Прочитай і проаналізуй.

вча-ти-ме-ся	вчати-мися
пись-мен-ник	письменник
ди-тин-стві	дитинстві

Прочитай і проаналізуй.

тра-па-ли-ся	траплялися
за-хо-пи-вою	захоплювою
очі-ку-ванні	очікування
здіву-ван-ня	здивування

Прочитай і проаналізуй.

На гілках, тоненьких, нашіптю, посиплюсь.

Я — дослідник.

Дізнайся, які ще твори для дітей написала Леся Українка. Знайди твори поетеси в бібліотеці. Підготуйся і прочитай у класі один із її віршів.

Я — дослідник.

Довідайся, звідки походить назва твого населеного пункту. Чи змінювалася вона із плином часу? Які цікаві історії пов'язані із твоїм рідним краєм?

Геолог — фахівець, який вивчає землю, її склад, розвиток.

Слесар — робітник, який обробляє метали, ремонтує машини, механізми.

Череда — стадо корів, що пасеться у полі.

Спинаясь — татенько утору, підстає.

Плекати — шанувати, поважати, дбати про щось, зберігати.

Я ти знаєш?

Одне подвійне число кружляє від загвозки 50 секунд.
Одне сажка ретус від шкідника 30 дерев.
Одне дерево заборонено косяти 3 людьми.

Я ти знаєш?

Багато слів і трішки відомостей про навколишній світ ти можеш знайти в довідниках, дитячих енциклопедіях, словниках. На чистому записанні — що? де? коли? як? чому? — можна знайти відповіді також у дитячих журналах та в Інтернеті. Будь дотепним мислителем! Твій розумовий віртуальний!

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВЗАЄМОДІЄМО УСНО»

- Сприймання усної інформації.
- Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.
- Оцінювання усної інформації.

Прочитай і проговорюй

ди-ми-сло-во-ся — записується
ін-стру-мен-ти-ка — інструменталі
тра-па-сть-ся — трапляється

Несподівано, канюкибаса, задрибнені,
царюки, запропонуєла, розв'язували.

- Спочатку уважно послухай текст, а потім самостійно прочитай його вголос.

Зі Діноніфер Мур-Малінос
ЯКЩО ВЧИТИСЯ ВАЖКО

Навчання у школі має велике значення. Та інколи це дуже важко! Але завжди, коли в старшій школі завдання, мене у школі кваліфікують. Це найкраще почути у світі!

Що тобі подобається найбільше у школі, крім перерви? Мені подобається дізнатися про вчителів чи дискусії. Або навчатися грати на різних музичних інструментах. Наприклад, на флейті або трубі. Такі уроки я дуже люблю.

Чи бувало в тебе так, що ти цілком канюкибаси вноси дозволити, але все одно нічого не виходить? Коли ти трапляється зі мною, я дуже засмучуюся і хочу все краще.

Минулого тижня випадково пошукала класу новий спосіб виконання дії дозволити. Як я не намагалася, нічого не міг його зрозуміти. Стало сумно. Хотілося

Діноніфер Мур-Малінос

Прочитай і проговорюй

длин діноніфер Мур-Малінос

- Спочатку уважно послухай, а потім самостійно прочитай його вголос.

Людвіг Шопен

ШКОЛЬНИЙ ДІНОНІФЕР

У путь збралася музична-виступка, починати музичні відпочинки. Освітлю загляди у порогові, у нових речей і розмова.

Ябеучко-горілавики злізали стрілою в саді освітлю речі. А діноніфер срібними музичними рідко-клин у Крайну Зона!

- У яку школу збралася музична-виступка?
- Про які справи діноніфер музична-виступка?
- Як за зрозумілими значеннями музична-виступка?

Діноніфер Мур-Малінос

- Спочатку послухай, а потім прочитай український народний казок «Лисичка і Журавель».

Прочитай і проговорюй

Запрокинь, пригортай, пригортайся, розійдайся, пригортайся, пригортайся, розійдайся, розійдайся.

Український народний казок

ЛИСИЧКА І ЖУРАВЕЛЬ

Були собі Лисичка і Журавель. Зустрілися вони вночі у лісі. Та така стала пригода!

Клима Лисичка Журавлю до себе в гості: — Приходь, Журавлю! Приходь, лебідю! Я для тебе — як для себе.

От приходять Журавель на ласкаві запрощення. А Лисичка наварила кашу з молоком, розмала по тарілки та й пригортає:

— Пригортайся, Журавлю! Пригортайся, лебідю!

Журавель до каші, ступав, ступав дзвоник по тарілки — нічого не хотіло.

А Лисичка як узялася до справи — лиса, та лиса гарненько жваво, аж поки сама всю кашу не зіїла.

А тоді до Журавля мовить: — Вийди, Журавлю, — що мала, тим тебе й пригортаю, а більше немає нічого.

— То сподобався, — мовить Журавель. — Приходь, неси, Лисичко, тевер до мене в гості.

Мовить Лисичка: — Приходь, неси, Лисичко, тевер до мене в гості.

Мовить Лисичка: — Приходь, неси, Лисичко, тевер до мене в гості.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

- працюємо в парі
- працюємо у групі
- розвиваємо творчі здібності
- словничок
- Візьміть до уваги!

- **Обговоріть!** Що потрібно робити, щоб досягти успіху у навчанні?

- **Чи є у вірші слова, значення яких вам незрозумілі? Обговоріть, що ці слова означають.**

- **Обговоріть!** У якому темі і з яким настроєм треба читати вірш? Підготуйтеся і прочитайте вголос.

- **Обговоріть,** як потрібно читати цей вірш. Тихо, сумно, задумливо, тактично чи весело?

- **Обговоріть** тему «Яким я уявляю справжнього друга, справжню подругу».

- **Обговоріть!** Як потрібно було вчинити Михайлові, щоб не обманувати друга і водночас мати можливість погратися іграшкою довше?

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВЗАЄМОДІЄМО УСНО»

Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення

— Приходь, квіт, трави, квіти втекли морозні злі. На замки гайки повертаються, солов'ї. Ми чекатиме вас, лелечко, вишадки, журавлі. Пролітай, а краї далі зліз вночі на квіт.

- Прочитай вірш вголос. Поверніть, чи слови чи на мовнику.
- Згадай би стрункою? Для кого він став мовником?
- Вгадай слово вірш.
- До кого стрункою звертає вночі? Що просять?
- З чим поетам треба читати цей вірш?
- Прочитай вірш вголос до слів.

- Пограй у гру «Згадай — відгадай». Один (одні) читає вірш, інші (іноді) — відгадують. З більшою складністю читати вірш.

— До нас завітала весна? — До нас завітала весна?
— До нас завітала весна. — До нас завітала весна.
— До нас завітала весна?
— До нас завітала весна.

Діалог — це розмова двох або кількох осіб.

- Вірш, який ти зараз прочитав, написаний у формі діалогу: один із персонажів твору запитує, а інший — відповідає.

Згадай вірш!

Катерина Гербіліна

ВЕСНА

— Що з весною настане?
— Світ у полі розтає.
— А кому то так буває?
— Сенце його пригортає.
— Що ж сенце на землі?
— Навіть прайскі мові.
— А що пався з під листя?
— То правничка верста.
— А над полем що бринить?
— Лобий жайворон дзвенить.

- Про що хова діалогічний текст? Чи можна сказати, що він діалогічний?
- Хто й відгадує?
- Силим у вірші речення? Як вони за змістом висловлюються? Навіщо віршом читати вірш, то більше складно поетам читати вірш.
- Підготуйтеся і прочитайте вірш вголос. Чи слова потрібно читати із залученням інтонацій? А чи — спокійно, як проповідь?
- Прочитай вірш вголос, який можна продовжити цей вірш.

Згадай вірш!

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ВЗАЄМОДІЄМОУСНО»

Створення усних монологічних виставлень

- Що веселого (цікавого, несподіваного) відбулося у твій перший тиждень у школі?
- У тебе вже є певний досвід — бути школярем. Які важливі знання цієї професії ти опанувала (опанував)?
- Чи тамтаси ти першу книжку, яку прочитав сам (прочитала сама)? Як вона називалася? Які в ній були малюнки? Що нового й цікавого ти дізнався (дізналася) із прочитаної книги?
- Якою осінньою бачиш ти? У якому місяці осінь подобається тобі найбільше? Чому?
- Розкажи про свої враження від знайомих природи. Використовуй порівняння.
- Розкажи про власні почуття, які викликає в тебе весняне пробудження природи.
- Виконай завдання на вибір.
  - Чи є у тебе домашній улюбленець? Розкажи, як ти за ним доглядаєш. Які пригоди трапилися з ним?
  - Про яку тварину ти мрієш? Чи знаєш, як за нею доглядати? Розкажи у класі.

Прочитай слова, написані великими і малими буквами.
 Баба пЕсик КиТяК поРосЯЯКи

Пісничка-граєлка

Пластилиновий, спливієм, вередієм, приліпів, приліпів, задувайся.

Зв. Осесюю Крохлю

ПЛАСТИЛІНОВИЙ ПЕСИК

Осесі тато подарував пластилін. Відкрива вона коробочку — а в ній кольорові бусинки лежать. Вирішила Осесі песика зігнати. Але чи пластилін був не дуже спливім, чи песик мав бути вередливим, бо згодом Осесюю плачучи від нього не злизувала. Уже і тупіло йому зігнати, і погано. І коли з хвостом приліпав. А мордочка й ууха німа Осесі не відгорталися. Спершу вона пальчиками з буси ту пластилинову мордочку — дивилася на неї чи то лас, чи воли.

— Ні, задротий ніс, — вирішила дівчинка і легенько приліпила йому пальцем. А тут саме брат Юрко із двору забіг.

— А що це, — каже, — у твого поросотні хвіст такої дотечки?

— Не наслідайся, — наспівала Осесі брала. — І завіси це не поросотні. Це песик.

Ріш. дитинство свідчить про...

— Ой, треміть, бо впаду, — діти глумлять Юрку. — Де ж ти бачила, щоб у собаки замість носа свинчий сніг був?

Павлюк Осесі, що брат-другою класним намікається з неї, та роботи вона не каже. Пала вона у дію, поклала Ресю. Поглядом його, придивлялася і знов до хати.

Тут саме бабуся надійшла.

— Гарний, доволі, кіт. Літ, — каже бабуся.

Осесі аж сльози на очі набігають. Не адлялися песик, але кіт. Та плакати вона не буде. Плати раї. Старість. І злизувала-так.

А як збиралася уся родина до вечері, принесла дивана свій верб і поставила на стіл. Всі аж охнули з подиву. Напів Юрку задувайся.

«Хто головний герой твору? Якою ти її уявляєш? Сильні риси дівчинки, чи такої думи?»

«Хто подарував Осесі пластилін? Кого вона вирішила злізати? Як погано переклада дівчина, пласка песика? Як дівка Осесі правдиво, щоб злізати зади?»

«Які риси характеру виявила Осесі, щоб дівка бачила результату?»

«Обговоріть! Які риси характеру демонструє подія дівки успіху?»

«Які риси того характеру подобаються тобі?»

«Пригадай ситуації, коли напам'ять дівчинка туди відходила туди?»

«Прочитай мовно відкриті речення. Розкажи за ними короткі оповідання».

Напоказати праці — запорука успіху.

Ріш. дитинство свідчить про...

ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ЧИТАЄМО»

Узнай кожну літеру і прочитай слова.

ПІКАР ПІКАР ПІКАР

Прочитай речення. З бачення своєю голосу читай вадливі слова. Повно, як змалює зміст речення. Я люблю співати. Я люблю співати.

Прочитай швидко. Назив «зайви» слово в кожному рядку.

казка казка казка казка казка
казка казка казка казка казка

Розгортай слова і прочитай вірї Жюльї Жюльї. Розгортай слова і читай вірї Жюльї Жюльї. Хайбуденарадістькабобабата!

Прочитай плавно цілком словечки.
 зина зніг зніжок
зніжок зніжок зніжок зніжок зніжок
зніжок зніжок зніжок зніжок зніжок

Прочитай. Знайди «зайви» слово в кожному рядку.
 Зина, зніг, зніжок, зніжок, зніжок.
 Зніг, зніг, зніг, зніг, зніг.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.
 зніжок зніжок зніжок зніжок зніжок
зніжок зніжок зніжок зніжок зніжок
зніжок зніжок зніжок зніжок зніжок

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Знайти «зайви» слово в кожному рядку.

Для вчителів
 До підручника розроблено дидактичні картки із завданнями і завданнями для формування та розвитку навичок читання. Завантажити картки можна за посиланням www.osvita-dm.com.ua (Методична підтримка — Літературне читання, 2 клас) або www.osvita-dm.com.ua/index.php?form_page=2010
 Рекомендації щодо доцільності використання кожної картки та її порядковий номер у списку зазначено на сторінках підручника у вигляді умовної позначки

Прочитай правильно

Мірдани, курітки, за-ку-да-ка-ла, за-ку-да-ка-ла

Прочитай правильно

Астроб, розтупіла, зазвільни, пощастіло, справ-жні-спі-кий, справ-жні-спі-кий

Пісенний сарказм

Крилаті птахи, ластівки, заглядють, приєждють.

Піра — це дитина в масці.
Чоловік туди, доречісінько пуга — мама
перя; — велика перя.Томаро Коломійця
НА ГАЛЯВІ

На галів олірце —
красляво ластівце.
Туди гриби заглядють,
капелюх приєждють,
Примірко, катюшечко,
ратом шурі — і поховалось.
Сиріжечко — під листочком,
офірочко — під листочком.
А офірочко-борочко
забарілося та у крик:
— Сосонечко-красуно,
алекоко маюно,
куди конче соваїте,
тіло в кошик не діте!

Олірце — товстий, незграбний.
Забарілося — не астигало, заглядало.

- Що робили гриби? Покази, як вони до гриба, йой у них був настрій?
- Як ти думав, кому гриби почали ковати? Як змалось той настрій?

Олірце, гриби, ластівка, настрій

- Розкажи, куди гриби ковалися. Хто не астигало?
- У кого він просив допомоги?
- Велич настрій туди. Прочитай вірш, доречісінько пуга.

Крилаті птахи, ластівки, заглядють, приєждють.

Сиріжечко, катюшечко, ратом шурі, офірочко.

ГОРОБИ

— Ага, і а в вірші пошуку! —
казалося сусідям ластівко.
Майже горобчик, як про це пошу, —
відразу полетів до татко.
— А ме у вері летів чи ні?
І як ми наша ластівка під каріжком?
І як це не навічесь стівать пісню,
та й це пісню тільки пісню.
— У вірші ми тільки горобчик.
У вірші пісню змалувати будемо.
Бо ми уміємо — полове пісню,
а без пісню полове суну людем.

Вірші — пісню, тільки кра, куди відтворю на земі
перелітні пісню.

Олірце, гриби, ластівка, настрій

Лілія Девченко

ЧОГО СПОЛОШИЛИСЬ СИНІЧКИ?

— Ти-ті-ті — сполошилися синички.

Густо снігом весь ліс замело.
І незатишно так, і незвично,
хоч до білки просице у дупло.
Як понину з-під снігу дістати?
До тепла пересидіти де?
Може, десь біля теплої хати
хоч зернинка на сніг упаде...

- Чому сполошилися синички? Що їх турбує?
- Якої акцією ти зробив (робила)?
- Якої настрій вірш? Чим це можна підтвердити?
- Прочитай вірш. Виділи слова, які показують, що синички були злі.
- Розкажи снігову. Якої настрій у синички? Чому?
- Поміркуй! Що ти можеш зробити для тварин у зимі (за друзями, батьками)?

Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного сприятимуть післятекстові завдання і запитання, що мають на меті вчити дітей:

- розповідати про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося/не сподобалося, що було цікаво/нецікаво, що нового дізнався/дізналась), підтверджувати свої думки фактами з тексту;
- пов'язувати зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читачеством, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;
- передавати власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);
- брати участь у колективному обговоренні прочитаного;
- висловлювати оцінні судження щодо вчинків персонажів, мотивів їхньої поведінки (з використанням емоційно-оцінної лексики) та інші.

- Які думки і почуття викликає в тебе прочитане?

- Коли ти найбільше переживав (переживала), радів (раділа) під час читання?

- Яка інформація з тексту була для тебе відомою? Про що ти дізнався (дізналась) вперше?

- Пригадай і розкажи, чи був у тебе такий випадок, коли ти намагався (намагалася) щось зрозуміти, але нічого не виходило? Хто тобі допомагав (допомагала)?

- Підготуйся і розіграйте виставу за казкою. Поміркуйте, які рухи, вирази обличчя, маски чи деталі одягу допоможуть вам передати настрій і характер персонажів казки.

- Намалюй копіювання Зайца таєм, який уявляється його на початку та в кінці казки.

- Хто з героїв твору тобі сподобався? Чому?
- Що ти схвалив і засуджує у поведінці персонажів твору?

- Поміркуй! Зима — це дівчина, молода жінка чи, може, бабуся? Поясни, чому ти так вважаєш. У що вберишся Зима? На чому Зима пересувається?
- Намалюй свій портрет зими.

- Перегляньте відео до казки «Відвіди і відколи». Уважно слухайте акторів, які озвучують мультиплік. Підготуйтеся й озвучте казку за цим відео.

Я — дорослий
Розкажи картинку. Чи можна побачити вітер? Чи можна відчути вітер? Як саме? Звідки чому він так виглядає?

Я — дорослий

Актор картини

Ірина Понасова, Олександр

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Актор картини

Олександр Черніш, Софія Вітер

Запитання і завдання на аналіз іпострацій передбачають різноманітну аналітико-синтетичну діяльність:

- прогнозування змісту тексту («Прочитай заголовок і уважно розглянь ілюстрацію. Поміркуй, про що може розповідати твір» с. 17; «Розглянь ілюстрацію до вірша. Поміркуй, про що буде вірш» с. 73);
- розвиток уваги, спостережливості («Скільки в кімнаті читачів? А на малюнку?» с. 19; «Розглянь картинку. Чи можна подивитися вітер? Чи можна визначити, наскільки вітер сильний?» с. 26);
- порівняння малюнка з текстом (Які кольори використала Катерина Перелісна для опису осені? Чи є ці кольори на картинці Ольги Квінті? с. 22; «Порівняйте текст і малюнок. Знайдіть схожі та відмінні» с. 32; «Зіставте вірш та ілюстрацію до нього. Чи в усьому ви згодні з художником? Чи точно він відобразив зміст вірша?» с. 61);
- співвіднесення малюнка з текстом («Прочитай уривок казки, зображений на малюнку» с. 49; «Розглянь малюнок. Який епізод казки на ньому зображено?» с. 53);
- визначення внутрішнього стану персонажів твору (Хлоп на малюнку має сумний настрій? А хто веселіший? с. 12) та інші.

● **Розгляньте інструкції до вірша.** Поділіться, як ви це будете вірш.

ЗУСТРІЧ
До нас прийшла зима-чаклунка,
заспівала річок, і як віноко,
Намалювала візерунки,
яких на березі і давно.
А на воді відобразили
всіх тварин, і всіх жартів,
порхоті жайворонів у авазі,
яких не бачили зима.
Зима вступила в літо,
як пав діво! Навіть літ
весь день тільки бачив вогні
і обіймаючи неба, світ.

- Де які частини тексту надані? Якими зображені художники Микола і Дмитро? Якими ти їх уявляв (уявляла)?

- Розглянь картину Олесь Кавал. Що художник зобразив на картині? Як це порівняє? Як кольори використані мистецтвець?
- Обговоріть, чому художники назвали свою картину «Міжземном», чи може бути у картини назва? Спробуйте назвати картини настій свої мистецтва. Зарисуйте їх своїм кольором.

☀ Прочитай заголовок вірша. Чи дивувалась тебе його назва? Чому?

ВЕДМІЖА КОЛИСАНКА
 Підбивав мама ліstownу парнуру:
 — Укладайся спати, мій маленький сину.
 Зажурива осінь зовоту дйброву.
 Вітер нам співає пісню колискову.
 Вовк посидів бджола, мушкет і жуки,
 Сплять усіди кааі — сірі Токки.

КНИЖНОБИБЛИОТЕКА

- Зіставте віра та ілюстрацію до нього. Чи в усьому ви згодні з художником? Чи тільки він відобразив зміст віра?

Западні, малінові хай насняться сна,
Слімо, мій кошлатику, міцно до весни.

- Порівняйте текст і малюнок. Знайдіть схожі та відмінні.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОВНОЦІННОЇ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ

*В. О. Мартиненко, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти,
кандидат педагогічних наук*

Проаналізовано сучасні тенденції формування й розвитку повноцінної навички читання молодших школярів. Визначено основні чинники, які впливають на розвиток базових читацьких умінь під час опрацювання текстів різних видів, у тому числі в умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій.

Сутнісні ознаки читацької компетентності

Читацька компетентність як складна особистісна характеристика виявляється в здатності учня/учениці:

- взаємодіяти з текстами різної функціональної спрямованості (художні, інформаційні), тематики, різної структурної й мовної організації;
- видобувати з текстів різні смисли через цілеспрямовану й ефективну актуалізацію когнітивних процесів;
- розпізнавати й знаходити інформацію в тексті ; на її основі формулювати прості і комплексні висновки; обґрунтовано її інтерпретувати;
- аналізувати й оцінювати інформацію з погляду форми, цінності та функціональності.

Результати Міжнародного дослідження якості читання і розуміння текстів випускниками 4-х класів (PIRLS):

2006	2011	2016
• ГОНКОНГ	• ГОНКОНГ	• РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ
• РОСІЯ	• РОСІЯ	• СІНГАПУР
• ФІНЛЯНДІЯ	• СІНГАПУР	• ГОНКОНГ
• СІНГАПУР	• ЛЮКСЕМБУРГ	• ІРЛАНДІЯ
• США	• КАНАДА	• ФІНЛЯНДІЯ
• ДАНІЯ	• ШВЕЦІЯ	• ПОЛЬЩА
• ХОРВАТІЯ	• ІТАЛІЯ	• ПІВНІЧНА ІРЛАНДІЯ
• ІРЛАНДІЯ	• НІДЕРЛАНДИ	• НОРВЕГІЯ (5 КЛАС)
• АНГЛІЯ	• БЕЛЬГІЯ	• ТАЙВАНЬ
• КАНАДА	• НІМЕЦЬЧИНА	• АНГЛІЯ

Кількість учнів та розподіл їх за типом ЗЗСО

У дослідженні взяли участь 4.506 випускників початкової школи із 241 ЗЗСО України.

- Загальноосвітні школи – 67% учнів;
- Спеціалізовані школи – 13% учнів;
- Гімназії, колегіуми, ліцеї – 10% учнів;
- Навчально-виховні комплекси – 10% учнів.

- У тому числі:

-звичайні школи (кількість учнів у паралелі 4-х класів більше 15 осіб);

-малі школи (кількість учнів у паралелі 4-х класів – від 7 до 15 осіб).

Види текстів і кількість завдань, на матеріалі яких проводилося дослідження

Художні тексти - 2

Інформаційні тексти - 6

З них:

-науково-пізнавальні - 2;

-рекламні медіатексти – 4.

До текстів було дібрано 105 завдань:

-до художніх – 29;

-до інформаційних – 76.

УМІННЯ, ЯКІ ПІДЛЯГАЛИ ПЕРЕВІРЦІ

- знаходження інформації, поданої в явному вигляді, безпосередньо або опосередковано;
- формулювання простих висновків на основі інформації, яка подана в тексті як явно, так і латентно (приховано);
- інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації;
- аналіз та оцінювання змісту тексту й способів його донесення, а саме: мовних особливостей та структури тексту.

ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 2018 Р.

Дані цього дослідження за відповідною шкалою (**100-300 балів**) засвідчують:

понад 16 % випускників початкової школи **мають високий рівень** сформованості читацької компетентності.

Їхні результати **не нижчі 230 балів**.

понад 86 % випускників початкової школи **досягли базового рівня** сформованості читацької компетентності *(включно з відсотком високого рівня)*.

Їхні результати **не нижчі 170 балів**.

- **близько 14%** учнів **не володіють базовими читацькими уміннями**, мають суттєві проблеми із читанням і розумінням текстів як художнього, так й інформаційного характеру.

Їхні результати **нижчі 170 балів**.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ БАЗОВОГО РІВНЯ

- знаходження фактичної інформації в тексті
(65,8% правильних відповідей);
- інтерпретація, інтеграція інформації
(66,2% правильних відповідей);
- аналіз та оцінювання змісту і форми тексту
(69,5% правильних відповідей);
- формулювання простих висновків з тексту
(70% правильних відповідей).

Чинники впливу на результати загальнодержавного моніторингового дослідження з читання

- рівень розвитку в учнів умінь самостійно працювати з текстами різних видів (художніх, інформаційних, у т.ч. суцільних і змішаних) з урахуванням особливостей кожного виду;
- рівень володіння школярами такими видами читання, як аналітичне, переглядове та вибіркове;
- швидке орієнтування у змісті тексту; застосування лінійного (не хаотичного) виду пошуку інформації; виду пошуку інформації вертикальним поглядом;
- обсяг того фрагмента тексту, який потрібно було перечитати для пошуку відповіді;
- ступінь локалізації у тексті потрібної для відповіді інформації: а) знаходиться у змісті одного речення чи кількох сусідніх; б) знаходиться у кількох фрагментах, розпорошених по тексті.

Чинники впливу на результати загальнодержавного моніторингового дослідження з читання

- рівень розвитку умінь працювати з різними видами текстової інформації: вербальної чи графічної, а також такої, що містить конкретне чи абстрактне значення;
- наявність чи відсутність у школярів звички щоразу звертатися до змісту тексту для уточнення правильної відповіді;
- тип, вид завдань (вибір однієї відповіді з кількох; надання короткої або розгорнутої відповіді);
- розвиток уміння вдумливо вчитуватися не лише в текст, а й у суть самого завдання; розуміти його складники, деталі.

Окремі висновки Українського центру оцінювання якості освіти

- За підсумками моніторингового дослідження можна стверджувати, що найвищу результативність із читання показали випускники початкової школи, які здобували освіту в містах обласного підпорядкування, у гімназіях, ліцей, колегіумах, навчально-виховних комплексах або спеціалізованих школах, а також у звичайних за наповненістю ЗЗСО.
- Істотно відрізняються середні результати з читання хлопчиків і дівчаток, тобто дівчатка в середньому мають вищі бали з читання, ніж хлопці. Цей факт, очевидно, можна пояснити більшою ретельністю, відповідальністю дівчаток на етапі навчання в початковій школі.

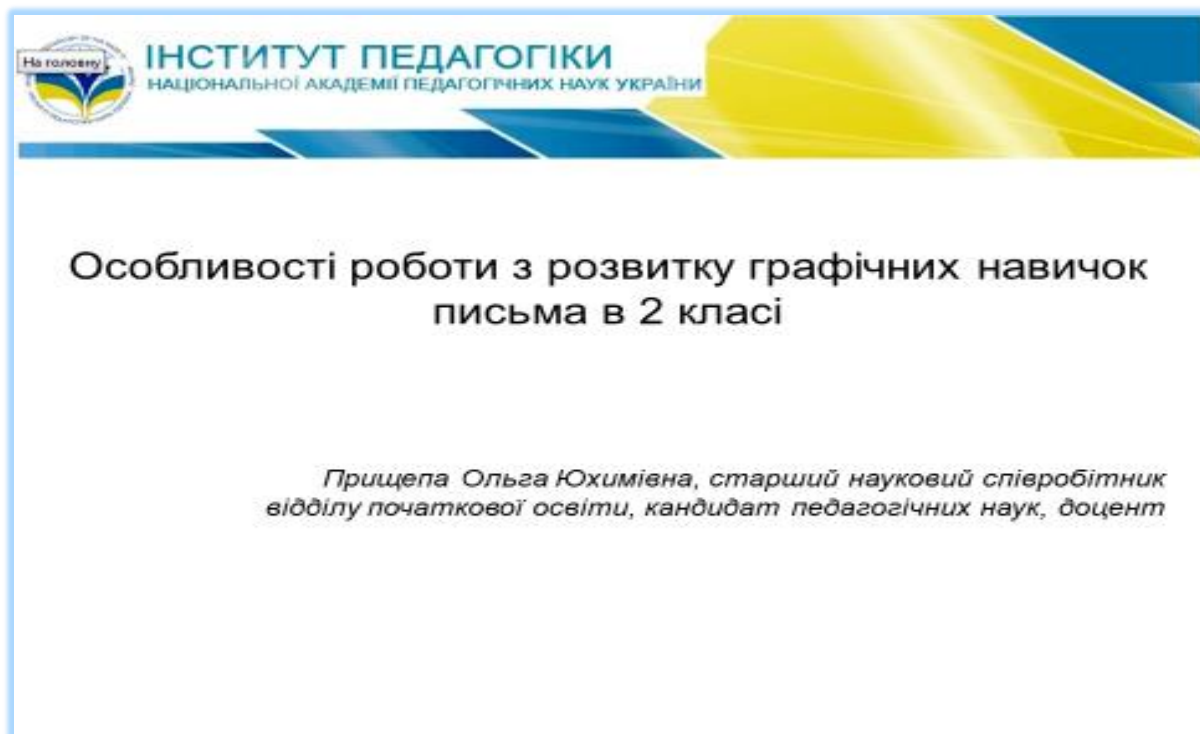
Окремі висновки Українського центру оцінювання якості освіти

- Рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи пов'язаний частково з фактором педагога: можна говорити, хоча й із певними застереженнями (зважаючи на характеристики вибірки вчителів у межах моніторингового дослідження), що в учнів тих класів, де вчителі мають вищу кваліфікацію, показники загалом більш високі.
- Учні, які відвідували дошкільні заклади, готувалися до вступу до початкової школи, під час навчання в початковій школі відвідували різноманітні позашкільні гуртки й мали підтримку з боку батьків, які цікавилися їхнім навчанням та іноді допомагали, мають вищі середні бали, ніж ті здобувачі початкової освіти, у яких означені фактори виявилися актуалізованими меншою мірою або взагалі не були актуалізовані.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ПИСЬМА В 2 КЛАСІ

*О. Ю. Прищеп, старший науковий співробітник відділу початкової освіти,
кандидат педагогічних наук.*

У матеріалах актуалізується увага до формування графічних навичок письма в учнів 2 класу, доведення їх до рівня автоматизованого письма. Презентуються тренувальні вправи для відпрацювання таких навичок під час виконання письмових робіт з української мови. Наведено аргументи щодо позитивного впливу автоматизованих графічних навичок не лише на результати письма, а й на фізичний стан дитини, що є найважливішим фактором у їхньому навчанні. Оскільки в 2 класі автоматизація письма перебуває на ранній стадії, то це дозволяє виправити у дітей хибні уміння. Аналіз недоліків письма і їх причин показує, що для розв'язання питання щодо його виправлення необхідно виходити як із видів графічних помилок, так і прийомів, якими користується учень під час письма. Лише після цього вдаватися до загальних чи індивідуальних настанов учням.

Державний стандарт початкової освіти

Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти на завершення I циклу навчання:

- пише рукописними буквами,
- злито,
- розбірливо

Письмо малих букв:

об'єднаних за однаковим початком письма:

- рухом руки згори вниз
п н к т ю р
- рухом руки згори вниз із правим заокругленням
і ї и й ш ц щ ь у
- плавним рухом руки знизу вгору
л м я ґ
- рухом руки проти годинникової стрілки
с о є а д б ф
- початком письма за годинниковою стрілкою
з х ж ч
- петельним початком
е в

Письмо великих букв:

об'єднаних за однаковим початком:

*Л М А Я Ґ; С О Є А Д Б Ф; З Х Ж; Г П Т Р Б В Д;
У Ч Ц Ш Щ Й І І К Н Ю.*

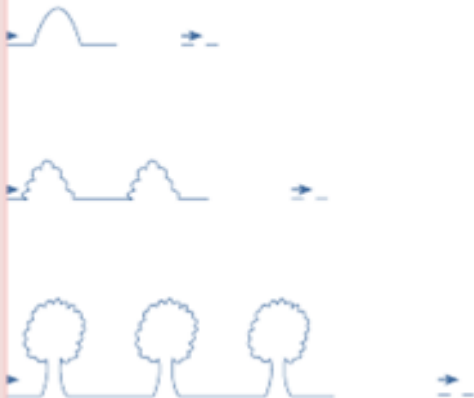
Природні безвідривні поєднання елементів у буквах:

- а, д, з, и, м, н, п, у, ц, ш, щ, я.

Природні безвідривні поєднання елементів у буквах і букв між собою типу:

- пи, ип, ши, иш, ти, ит, тя, ев, вч, лг, мл, ля, ял, яч, лг, ве, ех, оч, вз, оз, хв, дв, ьт, це, че та ін.

Уважно розглянь кожен малюнок і зобрази його. Намагайся не відривати ручку від паперу.

Запиши буквосполучення безвідривно. Всі елементи, які ведеш рухом руки згори вниз, пиши з однаковим нахилом.

он . . . . .

от . . . . .

он . . . . .

оз . . . . .

Зобрази розчерки, не відриваючи ручки від паперу. Елементи, які ведеш згори вниз, пиши з однаковим нахилом.

оу оу . .

у . . .

Зобрази розчерки, не відриваючи ручки від паперу. Елементи, які ведеш згори вниз, пиши з однаковим нахилом.

ру ру . .

у . . .

Запиши, правильно з'єднуючи букви.

ая	ля	ор	
от	ви	он	вс
ли	ве	иш	ле

Склади з елементів букви і запиши слова. Елементи та букви поєднуй безвідривно.

c + l v + l t	
z l + e + l t + b	
z z l + l v + l t	
g l l + j v + z l + l o	

Склади слова з букв і запиши їх.

з в т
т а у

і р
л а л

і л
л а

н з н
а а н

о в с
с в л
о а

Попрацюй у парі. Склади три слова з букв і запиши їх.

і в а
ф т
л

й
о р е

и в
г л
р й
о е

ВИВЧЕННЯ ВЕЛИЧИН У 2 КЛАСІ ЗА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ КОМПЛЕКТОМ З МАТЕМАТИКИ

Н. П. Листопад, науковий співробітник відділу початкової освіти

У презентації подано настанови щодо вивчення теми «Величини» у 2 класі: акцентовано увагу на зміст програми і вимоги до його засвоєння; на послідовність введення нових одиниць вимірювання величин, на необхідності формування вимірювальних умінь учнів початкової школи.

Робота з формування уявлень про величини пропонується в прямій та опосередкованій формах. Наведено зразки компетентнісно орієнтованих завдань, які спрямовані на формування ключової та предметної математичної компетентності.

ВЕЛИЧИНИ

вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час, *використовує* їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); *користується* інструментами для вимірювання величин; *користується* годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо;

оперує грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, *використовує* їх короткі позначення

Величини: довжина, маса, місткість, час.

Гроші

Довжина. Периметр багатокутника

267. 1) Розглянь фігури. Чим вони схожі й чим різняться?

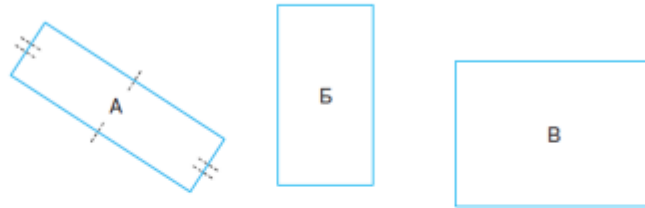
Межею багатокутника є замкнена ламана. Ланки ламаної є сторонами багатокутника.

- 2) Знайди довжину ламаної.
- 3) Виміряй довжину кожної сторони багатокутника. Знайди суму довжин сторін багатокутника.

Сума довжин усіх сторін багатокутника — це периметр багатокутника.

4. У кожному прямокутнику за зразком познач сторони, що мають однакову довжину. Вимірай довжину сторін кожного прямокутника. Залиши в таблицю.

	A	Б	В
Довжина	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ширина	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Обчисли периметр кожного прямокутника.

A = _____

Б = _____

В = _____

МІЛІМЕТР

388. Якими мірками вимірювали довжину олівця? Назви довжину олівця в різних мірках.

389. Чи можна точно сказати, яка довжина олівця?

- 390.** Розглянь лінійку. Між поділками, що позначають кількість сантиметрів, нанесені менші поділки. Відстань між двома меншими поділками дорівнює 1 міліметру.

Коротко записують: 7 см 2 мм.

- 391.** Прочитай пояснення.

Довжина зеленого відрізка дорівнює 7 сантиметрів і 2 міліметри.

Коротко записують: 7 см 2 мм.

ЧАС

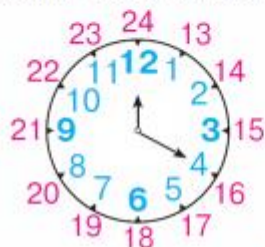
- 452.** Чи можна стверджувати, що годинники показують однаковий час?

За добу
годинникова стрілка
робить 2 оберти.

- 453.** Розглянь циферблат годинника і прочитай пояснення того, як визначити час після полудня.

Щоб дізнатися, котра година доби після полудня, треба до числа, на яке вказує менша стрілка, додати число 12.

ХВИЛИНА

На скільки частин поділений проміжок між двома великими поділками?

Коротко записують:

1 хв.

Запам'ятай!
1 год = 60 хв

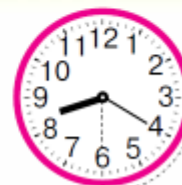
Хвилинна стрілка проходить проміжок між двома цифрами за 5 хв. За 1 год хвилинна стрілка робить повний оберт. За цей час проходить 60 хв.

3. Запиши, котру годину показує кожний годинник до полудня й після полудня.

До полудня	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв
Після полудня	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв	<input type="text"/> год <input type="text"/> хв

772. Який час покаже кожний годинник через 10 хв?

4. Щоб доїхати з Києва у Вінницю, сім'ї потрібно 4 год. Подорожуючи, сім'я зупинилася в Житомирі на 2 год. Скільки годин тривала вся поїздка?

Відповідь:

5. Проведи дослідження: з'ясуй, скільки слів ти можеш прочитати за 1 хв; скільки присідань ти можеш зробити за 1 хв. Запиши результати.

За 1 хв я можу прочитати слів.

За 1 хв я можу присісти разів.

4. 1) Максим і тато 3 год косили траву, потім 1 год обідали й 2 год поливали дерева. Скільки годин працювали тато з Максимом?

Відповідь: год.

- 2) Тато з Максимом почали працювати о 9 год. Обведи годинник, який показує, коли вони почали обідати.

КАЛЕНДАР

322. Розглянь календар осінніх місяців. Дай відповіді на запитання.

Вересень							Жовтень							Листопад						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
					1			1	2	3	4	5	6				1	2	3	
2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	4	5	6	7	8	9	10
9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	11	12	13	14	15	16	17
16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	18	19	20	21	22	23	24
23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31				25	26	27	28	29	30	
30																				

- 1) Скільки днів у кожному осінньому місяці?
- 2) Скільки всього днів триває осінь?
- 3) У якому місяці починається навчальний рік?
- 4) У якому місяці проходять осінні шкільні канікули?
- 5) Чому окремі дні календаря виділено червоним кольором?
- 6) Скільки в листопаді робочих днів, а скільки — вихідних?
- 7) Для чого виготовляють календарі?

505. Розглянь календар зимових місяців. Дай відповіді на запитання.

Грудень 2019							Січень 2020							Лютий 2020						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
					1			1	2	3	4	5						1	2	
2	3	4	5	6	7	8	6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9
9	10	11	12	13	14	15	13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16
16	17	18	19	20	21	22	20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23
23	24	25	26	27	28	29	27	28	29	30	31			24	25	26	27	28	29	
30	31																			

- 1) Скільки днів у кожному зимовому місяці?
- 2) Чи знаєш ти, чому в лютому не завжди буває 28 днів? Прочитай пояснення.
- 3) Скільки всього днів триває ця зима?
- 4) У якому місяці починається новий календарний рік?
- 5) Скільки в січні робочих днів, а скільки вихідних?

Додавання одного дня (29 лютого) раз на 4 роки пов'язане з обертанням нашої планети навколо Сонця. Земля робить повний оберт за 1 рік і майже 6 год. У сумі 6 год за 4 роки становлять одну добу.
 $6 \text{ год} + 6 \text{ год} + 6 \text{ год} + 6 \text{ год} = 24 \text{ год} = 1 \text{ доба}$

МАСА

485. Маса кози становить 67 кг, а вівця на 33 кг важча. Яка маса вівці?

486. Яка маса двох мішків?

Запам'ятай!
100 кг — це
1 центнер.

Коротко записують:

1 ц.

У центнерах вимірюють масу великих тварин, урожаю.

487. Прочитай, яка маса кожної тварини. Визнач, хто із цих тварин найважчий, а хто — найлегший.

7 ц

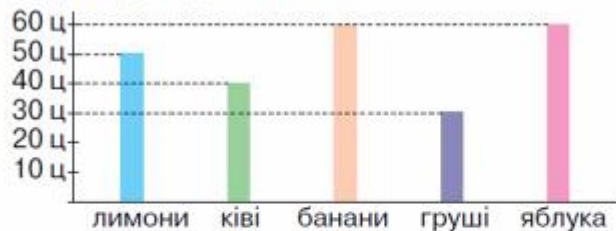

4 ц

1 ц

667. Розглянь діаграму продажу фруктів у супермаркеті та дай відповіді на запитання:

- 1) У яких одиницях вимірювали масу фруктів?
- 2) Яких фруктів продали найменше?
- 3) Яких фруктів продали однаково?
- 4) Чого продали більше — лимонів чи яблук?

2. 1) Усно сформулюй запитання й розв'яжи задачу.
У першій презентації є 9 слайдів, а в другій — 5.

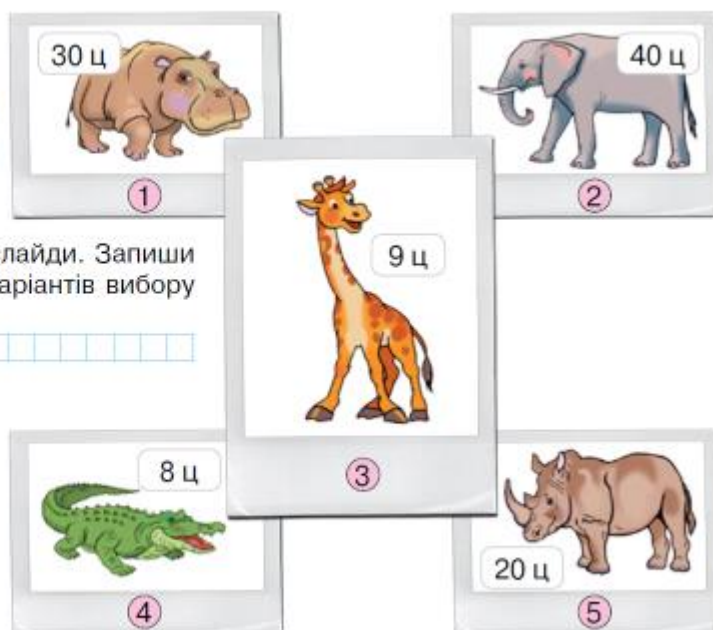
Відповідь:

2)* Розглянь слайди другої презентації.

Софійка хоче залишити тільки два слайди. Запиши всі можливі пари слайдів. Скільки варіантів вибору двох слайдів є в Софійки?

1 і 2, 1 і 3,

Відповідь: варіантів.

МІСТКІСТЬ

4. Усю воду з фужерів перелили в однаковий посуд.
Познач, у якому фужері води було більше.

- 4*. Опиши, що відбулося. Визнач, місткість якої посудини більша. Обведи цю посудину.

Грошові розрахунки

3. Обведи на малюнку купюри, якими можна розрахуватися за кожний товар. Запиши, який варіант вибрано для розрахунку. Запиши інші можливі варіанти.

35 грн

35 =

 35 =

80 грн

80 =

 80 =

2. Знайди вартість двох одиниць кожного товару. Заповни таблицю.

			<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн
7 грн	5 грн	9 грн	<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн
			<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн
			<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн
3 грн	2 грн	8 грн	<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн
			<table border="1" style="width: 40px; height: 20px;"></table> грн

436. Вибери ті солодоці, які можна купити за 80 грн. Запиши кілька варіантів покупок.

478. Визнач, яка ціна лінійки. Розв'яжи задачу двома способами.

Олівць	7.00
Зовніт	12.00
Лінійка	
СУМА	34.00

ФОСКАЛЬНИЙ ЧЕК

 — 7 грн
 — 12 грн
 — ? грн
} 34 грн

I спосіб

1) $\square + \square = \square$ (грн);
 2) $\square - \square = \square$ (грн).

II спосіб

1) $\square - \square = \square$ (грн);
 2) $\square - \square = \square$ (грн).

502. 1) Допоможи хлопцеві й дівчині обчислити вартість їхнього замовлення.

Я замовляю
сирник
і какао.

Я замовляю
фруктовий салат, млинець
і лимонад.

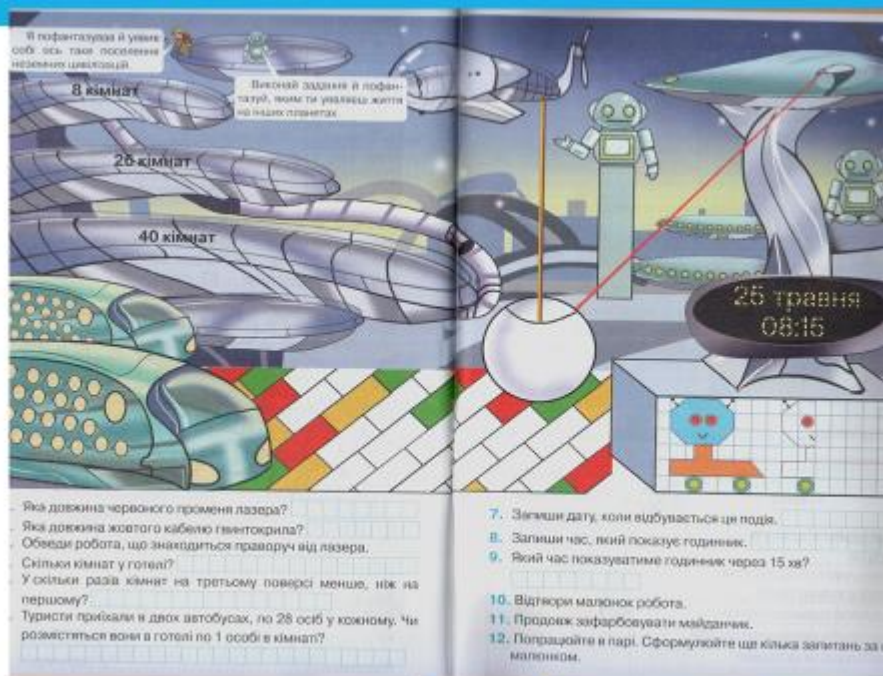

МЕНЮ	
ДЕСЕРТИ	НАПОЇ
Тістечко – 15 грн	Чай зелений – 10 грн
Млинець – 23 грн	Чай чорний – 7 грн
Сирник – 23 грн	Какао – 23 грн
Пиріг – 14 грн	Сік – 12 грн
Салат фруктовий – 34 грн	Узвар – 8 грн
	Лимонад – 11 грн

1. Скільки ялинок посаджено на схилі? ялинок.
2. О котрій годині молоковоз забирає молоко? О год
3. Скільки літрів молока міститься в трьох бідонах, які стоять біля будинку з номером 1?
4. Скільки літрів молока міститься в чотирьох бідонах, які стоять біля будинку з номером 3?
5. Скільки літрів молока забере молоковоз від цих двох будинків?
6. Скільки колод на вантажівці? к.
Скільки колод лежить біля дороги? к.
Скільки всього колод?
7. Скільки щитів треба розмістити фермеру між синім і зеленим стовпцями? щ.
8. Скільки морквин росте на грядці? м.
Скільки буряків росте на грядці? б.
Яких овочів більше? На скільки більше?
9. У який день тижня відбудуться спортивні змагання?
10. Попрацюйте в парі. Сформулюйте ще кілька запитань за цим малюнком.

Навчально-методичний комплект з

- Підручник математики для 2 класу
- Зошит
- Тренажер
- Картки «Формування предметних компетентностей»
- Посібник «Перевірка предметних компетентностей»
- Тематичні перевірні роботи «Мої досягнення»
- Календарне планування, методичні рекомендації

МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

*Н. М. Бібік, головний науковий співробітник відділу початкової освіти,
доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України*

У презентації узагальнено методичні настанови щодо реалізації змісту предмета «Я досліджую світ» за типовою освітньою програмою під керівництвом О.Я. Савченко. Розкрито дидактичний інструментарій полісенсорного підходу в забезпеченні дослідницької діяльності учнів як провідної на уроках з цього предмета; показано можливості створення різних варіантів інтегрованих програм, використання засобів включення завдань дослідницького характеру в координатах компетентнісного орієнтованого навчання:

Охарактеризовано навчально-методичний комплект з предмета, що містить, крім підручника, навчальні матеріали у формі робочого зошита, методичний посібник із розгорнутим сценарієм кожного уроку, доповненим практичним матеріалом для його варіативної організації.

Навчально-методичний комплект:

- Підручник
- Робочий зошит
- Методичний посібник для вчителя + календарно-тематичний план
- Інтернет-підтримка
- Електронна версія підручника
- Методична онлайн-підтримка у формі вебінарів

Підручник відповідає Типовій освітній програмі, розробленій під керівництвом О. Я. Савченко (НУШ-1), у якій:

- забезпечено наступність і перспективність між класами і циклами навчання;
- взаємоузгоджено цілі, зміст і результати освітнього процесу;
- чітко окреслено очікувані результати на завершення першого циклу, вони є діагностичними, їх можна виміряти;
- пропонується зміст відповідає пізнавальним можливостям дітей, дає змогу за необхідності подолати розбіжності у їхніх досягненнях;
- надається можливість творчого використання вчителем програми і дидактичного інструментарію, залежно від умов навчання
- добір дидактично-тематичного забезпечення зумовлюється індивідуальними можливостями учнів (рівень навченості, актуальних психічних станів, потреб, мотивів, цілей, тощо).

Підручник інтегрує освітні галузі:

- громадянська та історична освіта
- соціальна та здоров'язбережувальна
- природнича

Постав глобус проти лампи. Повільно обертай його навколо осі. Спостерігай, як змінюється освітлення поверхні глобуса.

Розгляньте малюнки. Під якими з них можна записати ці правила?

Оформте ці правила на плакаті. Поступово доповнюйте їх тими, які вам допоможуть спільно виконувати роботу.

Зміст інших галузей використовується як міжпредметна основа для застосування набутого знаннями досвіду в життєвих ситуаціях

ТЕРМІНОЛОГІЯ:

Інтеграція – відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних освітніх галузей з метою різнобічного вивчення змісту, відновлення єдності частин. Результатом об'єднання зрощення є утворення нового знання, яке набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами

Знайди на малюнках першу букву свого імені, цифру — скільки тобі років. По черзі скажи, що із зображеного не належить до природи; що можна назвати словом транспорт. З перших букв назв яких предметів можна скласти слово школа?

Види інтеграції

- **Міжпредметна** – що утворює нові предмети або курси, об'єднані в одну структуру змісту з різних предметів.
- **Тематична** – передбачає вивчення наскрізних тем з різних предметів
- **Діяльнісна** – на основі вибору діяльності, спрямованої на формування способів, умінь, навичок освоєння реальності
- **Найвищим** субмеханізмом інтеграції є інтеграція стратегій пізнання або універсальних пізнавальних дій
- **Радикальна** інтеграція «усього з усім»

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ:

- системний виклад змісту в нових взаємозв'язках компонентів;
- аналіз складників цілого;
- взаємовідповідність мети і результату в координатах компетентнісного підходу;
- пошук-дослідження зв'язків, залежностей, причин і наслідків, явищ

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ:

- системний виклад змісту в нових взаємозв'язках компонентів;
- аналіз складників цілого;
- взаємовідповідність мети і результату в координатах компетентнісного підходу;
- пошук-дослідження зв'язків, залежностей, причин і наслідків, явищ

Виявлено **ПРОБЛЕМИ** застосування інтегрованого підходу:

- втрата вимог до функціональної грамотності як результату початкової освіти;
- інформаційна надлишковість змісту навчання за рахунок залучення інформації з різних галузей;
- випадкове зрощення одиниць змісту без урахування програмових вимог;
- мозаїчний перелічувальний спосіб реалізації міжпредметних зв'язків.

Пропозиції для забезпечення інтегрованого навчання:

Інтегрований підхід у початковій школі має реалізовуватись варіативно:

- 1) шляхом паралельного здійснення предметного та інтегрованого навчання;
- 2) інтеграції у межах освітніх галузей, де підставою для цього може бути єдність провідних видів діяльності;
- 3) через створення інтегрованих курсів за пріоритетності різних видів діяльності, які визначаються змістом галузей, з орієнтацією на досягнення чітких результатів, окреслених Стандартом і навчальною програмою;
- 4) за умов упорядкування організаційних форм інтегрованого навчання – навчальних проектів і досліджень, інтегрованих днів, тощо – які дозволять цілісно використати можливості урочної і позаурочної діяльності;
- 5) У процесі інтегрованого навчання мають переважати діяльнісні, творчо-пошукові методи і форми роботи.

Засоби реалізації програми інтегрованого предмета «Я досліджую світ»:

- доступність і емоційна привабливість текстів, їх інструментальна цінність;

- відповідність обсягу і кількості практичних завдань та вправ пізнавальним можливостям учнів, їх посильність і необхідна частотність для відпрацювання програмових компетентностей;

- забезпечення діалогічності, співтворчості учасників навчального процесу, їх взаємодії

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

Передбачено включення учнів у практику виконання завдань дослідницького характеру:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне-відмінне, до якого цілого воно належить)

Про що можна сказати: **сходить, світить, гріє, пече, сідає, заходить?**

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

- дослідження-спостереження (Що відбувається? Які зміни? Причини виникнення?)

КОЛЬОРОВІ СТОРІНКИ ПРИРОДИ:

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причиново-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення)

Що можна побачити, почути і відчуті восени?

Я чую

Я відчуваю
на дотик

Я бачу

Я відчуваю
на смак

Я відчуваю
на запах

ЩОДЕННИК СПОСТЕРЕЖЕНЬ

Веди щоденник спостережень. За допомогою щоденника ти зможеш порівнювати зміни в неживій природі, житті рослин і тварин.

Ресурсний супровід підручника

Постав глобус проти лампи. Повільно обертай його навколо осі. Спостерігай, як змінюється освітлення поверхні глобуса.

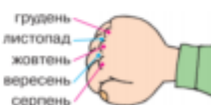
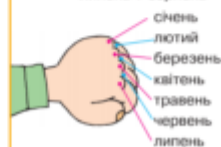

покрокові інструкції для проведення дослідів з використанням дослідницьких засобів (лінійка, лупа, термометр, глобус) (дослід з глобусом для встановлення причин зміни дня і ночі)

Для того щоб легше було запам'ятати, скільки днів у кожному місяці, люди придумали рахувати на кісточках пальців, стиснутих у кулак.

Стисни руку в кулак. Починаємо відлік: січень — виступ — 31 день; лютий — западинка — 28 або 29 днів; березень — виступ — 31 день; квітень — западинка — 30 днів і т. д. Між липнем і серпнем западинки немає. Цей перехід якраз припадає на останній виступ кісточок однієї руки і перший виступ кісточок іншої, тобто липень і серпень — 31 день.

завдання частково пошукового і творчого характеру для тренування спостережливості, уваги і запам'ятовування (визначення кількості днів місяця за допомогою рук; визначення зросту)

Методичний посібник для вчителя

містить:

- календарно-тематичний план,
- орієнтовні розробки уроків з визначеними метою і очікуваними результатами кожного уроку,
- характеристику основних методичних рішень, які забезпечують діяльність учнів на мультисенсорній основі

Особливу увагу приділено використанню вправ дослідницького характеру, творчих завдань на міждисциплінарній основі, логічних вправ, завдань компетентнісного характеру, елементарних тестів.

ДІЯЛЬНІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

І. В. Андрусенко, науковий співробітник відділу початкової освіти

У презентації представлені методичні орієнтири щодо реалізації діяльнісно орієнтованого підходу інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за типовою освітньою програмою під науковим керівництвом О.Я. Савченко.

Визначено позиції діяльнісного підходу, які є основою формування ключових і предметних компетентностей у межах інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Розкрито альтернативи діяльнісного підходу, у протиставу трансляції та пасивного засвоєння знань. Діяльнісно орієнтований підхід у початковій школі вимагає спеціальної методичної роботи в організації діяльності учнів, що дозволяє досягнути освітніх цілей, навчитися самоаналізу, та способів оцінки результатів власної діяльності учня.

Залучення учнів початкових класів до активної діяльності стає ефективним способом розвитку їхніх пізнавальних здібностей, творчого трансформування навколишнього світу. У цьому виді діяльності діти пізнають предмети і явища, що стають базою для формування життєвих компетентностей та розвитку особистості.

Природнича освітня галузь – 2 год;
здоров'язбережувальна+соціальна-0,5год;
громадянська+історична - 0,5 год.

Технологічна освітня галузь -1 год;
Інформатична -1 год;

МІЖПРЕДМЕТНА І ВНУТРІШНЬОПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ

Реалізація природничої освітньої галузі

ПОВІТРЯ ТА ВОДА В НАШОМУ СВІТІ

Ми вже знаємо, що повітря – це суміш газів. Але чи знаєте ви, які газів у повітрі? Як вони впливають на наше життя? Як ми можемо впливати на повітря?

Візьміть склянку, наповніть її водою. Що ви побачите? Як повітря поведеться?

Візьміть склянку, наповніть її водою. Що ви побачите? Як повітря поведеться?

Візьміть склянку, наповніть її водою. Що ви побачите? Як повітря поведеться?

Здоров'язбережувальна освітня галузь

ВІДПОВІДАЙТЕ НА ПИТАННЯ

1. Які види фізичної активності ви знаєте? Як вони впливають на наше здоров'я?

2. Як ми можемо впливати на наше здоров'я? Як ми можемо уникнути захворювань?

3. Як ми можемо впливати на наше здоров'я? Як ми можемо уникнути захворювань?

4. Як ми можемо впливати на наше здоров'я? Як ми можемо уникнути захворювань?

Соціальна та громадянська галузь

ВІДПОВІДАЙТЕ НА ПИТАННЯ

1. Як ми можемо впливати на наше суспільство? Як ми можемо уникнути проблем?

2. Як ми можемо впливати на наше суспільство? Як ми можемо уникнути проблем?

3. Як ми можемо впливати на наше суспільство? Як ми можемо уникнути проблем?

4. Як ми можемо впливати на наше суспільство? Як ми можемо уникнути проблем?

Критичне мислення та
творчість

Екологічний
складник

МІЖПРЕДМЕТНА І ВНУТРІШНЬОПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ

ДІЯ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ З ІНФОРМАЦІЄЮ

Ти вже знаєш, що таке інформація, яке значення вона має в нашому житті та як вона буває. Сьогодні ти дізнаєшся про те, які дії можна виконувати з інформацією.

Розв'язуй задачу.

Василько й Ігор навчаються в другому класі. Їм прізвиська — Карпенко та Заїченко. Яке прізвисько має кожен із хлопчиків, якщо Василько витяг з Заїченки?

Чи можна прочитати в тексті, яке прізвисько у Василька? Як ти отримав (отримала) інформацію про прізвисько Василька?

Для того щоб розв'язати задачу, потрібно розвинути й уміти — **сприйняти** інформацію. Міркуючи, ти встановив (установила), що Василько має прізвисько Карпенко. Отже, ти **обробив** (обробила) інформацію. Якщо ж записати розв'язання задачі й показати вдома батькам, то ти **збережеш** і **передаєш** інформацію.

З поданих слід вибрати ті, які вказують на можливі дії з інформацією: обробити, зберегти, передати, зліти, сприйняти, змалювати, бити, використувати, покласти.

Для виконання дій з інформацією людям допомагають різноманітні прилади.

Розглянь фото. Назви, які прилади та як саме використовувати людей для виконання дій з інформацією.

1. Надуй та зав'яжи кульку.
2. Закрепи скотчем трубочку до паперової склянки, а потім до кульки, як показано на фото 1, 2.
3. Закрепи мотузку, зав'язавши вузлик і намотай її на паперову склянку (фото 3, 4).

Дізнайся в дорослих чи в довідковій літературі, що допомагає повітряні кулі піднятися вгору, парусівалася в повітрі та безпечно спускатися на землю.

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД – ОСНОВА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Прояви активності учня, що виражаються в доцільній зміні навколишнього світу на доступному рівні, відповідно віковим особливостям.

Дослідження. Користуючись глобусом і настільною лампою, ти можеш зрозуміти, як Земля освітлюється Сонцем у різні пори року.

1. Розглянь малюнок.

2. На столі умовно намалюй коло, що зобразить земну орбіту.
3. У центрі кола постав настільну лампу. Вона замінить джерело світла й тепла — Сонце.
4. Глобус постав так, щоб його вісь була нахилена у бік лампи. У такому положенні глобуса лампа добре освітлюватиме його поверхню. В освітленій частині глобус знаходиться в положенні літа. В затіненій — триватиме зима.
4. Пересунь глобус, не змінюючи початкового положення: осінь — весна, зима — літо, весна — осінь. Зверни увагу на верхню та нижню частини глобуса, як вони освітлюються.

Якщо увести на місце лампи Сонце, а на місце глобуса Землю, стане зрозуміло, що в освітленій частині планети одержує тепла більше, а з протилежного боку — менше.

За який час Земля здійснює повний оберт навколо власної осі?
Завдяки чому земля поверхню отримує різну кількість сонячних променів?
За який період відбувається проходження нашої планети по орбіті?
Що відбувається на планеті Земля, якщо вона перестане обертатися?

Водночас зі зміною пори року змінюється й тривалість дня та ночі.

КАЛЕНДАР

Віталий запитує:
Дванадцять братів
По-різному називаються
І різними справами займаються.

Щоб знати, який сьогодні день, місяць, рік, потрібен **календар**. Рік складається з 12 місяців, що йдуть один за одним. У кожному місяці 30 або 31 день. Та є й один найкоротший місяць — лютий, у якому лише 28 днів (або 29). Усього в році 365 (або 366) днів. Місяці складаються з тижнів. У тижні 7 днів: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя.

Прочитай вірш, добравши назви днів тижня.

Хто молодець

Вранці ми із добрим ділом день вітали...
Ніченька минула скоро — трудовий іде...
За ним спритна, молода поспішає...
А четвертий день тепер називається...
Діло добре ладиться, як настала...
Вдома скрізь кипить робота, як почнеться день...
А субота — хлібом-сіллю привела сестру...
Ось і тиженькін кінець, хто трудився — молодець.

Віталий напам'ятав назви днів тижня.
Назвай одним словом сім днів.
Скільки днів має тиждень?

Степан Жуланюк

Роздивися календар. Встанови, який місяць зображений на календарі.
Які дні зазначені на календарі?
Як позначено тижні?
Скільки днів у листопаді?

Дні тижня		Назва місяця	
Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер
П'ятниця	Субота	Неділя	
1	4	5	7
8	12	13	14
15	18	19	20
21	25	27	28
29			

Робочі дні

Вихідні та свята

Який місяць передував листопаду?
У який день розпочався місяць?
Встанови, яка сьогодні дата.
Відтвори пропущені числа.

Послухай казку

Казка про день народження

Ліза ніколи не вітала з днем народження своїх однокласників. Але завжди раділа цукеркам і печиву, якими пригощали. При цьому, доїдаючи цукерку, Ліза примовляла:
— А моє свято буде краще! У мене буде більше цукерок і буде навіть торт. І святкувати мій день народження ми будемо не тільки в школі після уроків, а й орендуємо великий розважальний центр.
За місяць до свого свята Ліза вже обрала найкрасивіше плаття і корону. Вона склала список гостей, розіслала запрошення всім однокласникам, подругам із дитячого садка та дітям з двору. Дівченка склала смачне меню, батьки замовили клоуна і шоу-програму.
Нарешті настав довгоочікуваний день! Ліза з батьками чекали гостей, але ніхто не приходив. Проте приходили повідомлен-

КАЛЕНДАР

З чим ти будеш працювати?

1. Склади аркуш картону для основи календаря навпіл по довжині. З кожного боку зроби згин на ширину трьох пальців (фото 1–2).

2. Край одного із згинів змасти клеєм і приклей на другий. Отримали основу для календаря (фото 3).

ПРОЕКТ. «ОСІНЬ ЗИМУ ЗУСТРІЧАЄ»

Поділіться на групи для спільної роботи.
Оберіть одну з тем і виконайте завдання.
Презентуйте виконаві роботу.
Співробіть на тему «Осінь».

Команда «Промітки»
Тема «Осінь сонячного струя у віночечку»

- З'ясуйте, яку роль відіграє Сонце в нашому житті?
- Повірте, як Земля рухається навколо Сонця впродовж дванадцяти місяців.
- Від чого залежить на нашій планеті день і ніч?
- Як люди орієнтуються у порах року?
- Чим особлива осінь?
- Дайте поради однокласникам, як треба одягатися в осінь, щоб не захворіти.

Команда «Хмаринки»
Тема «Краса осінньої пори»

- Навіщо людям потрібна природа?
- На якій групі люди поділяють природу?
- Чому природа буває весною?
- Що люди отримують від природи для своїх потреб?
- Підготуйте вірші про її особливості і красу, пролістайте та загляньте про осінь явища.

Команда «Кришечки»
Тема «Осінь сонячного струя у віночечку»

- До якої природи належить вода?
- Повірте, навіщо людям потрібна вода?
- З'ясуйте, де зустрічається вода в природі?
- Встановіть, коли вода буває рідкою, твердою, паром?
- Переконайте однокласників, що вода необхідною?
- Як вода проходить в дні?
- Заклине однокласників заощаджувати воду.

Команда «Мандрівники»
Тема «Свій рідний край завжди оберігай»

- З'ясуйте, що таке Батьківщина?
- Чим відрізняється Батьківщина від Батьківщини?
- Чим неповторний ваш край?
- Які звичаї людини вночі, вдома, у школі?
- Доведіть однокласникам, чому вони повинні подякувати своїм країнам?

Проект «Допомагай природі може кожний»

Назва моєї команди _____

Моя тема _____

Мій план виконання проекту

Моя обрана завдання:

Шукаю інформацію про:

Готую матеріали:

Вибіркові матеріали, світлини для презентації свого проекту:

Моя досягнення:

Оціню свою участь у проекті _____

ОЦІНЮЮ СВОЮ УЧАСТЬ У ПРОЕКТІ

Радість співпраці з напарниками

😊 відгук/відгула

😐 успішності/успішності

😞 мені допомогли

Праця в групі...

- Моя допомога була ...
- Мені вдалося ...
- Я навчався/навчалася ...

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

СТОРІНКА МОЇХ ДОСЯГНЕНЬ

Вітаю друзі і знайомих!

Прогноз року:

Осінь, осінь, листопад,
Хайже листопад злетів,
До моря в краї далі,
Видишмо око моря.

Велика мандра: природи, літньої і зими,
Романти, що ідеї зветься про осінь мандра,
Наша осінь мандра і традиційна пора року.

ГРУДЕНЬ   **ВЕРЕСЕНЬ**   **ВЕРЕСЕНЬ**

ЖОВТЕНЬ   **ЛИСТЕНЬ**

Розпочинаємо новий рік, новий рік, новий рік, новий рік.

До якої групи належить наш проєкт?

ЩО ВІДПОВІДАЄ НАШОМУ

1. У якій групі на дорослих можна спостереження?

2. Водні не доросли розповсюджені в Україні.

3. Погода, що в даний рік розповсюджені в Україні.

4. Під час осінньої прогулянки діти побачили багато. Дорослим дітям потрібно правильно розв'язати.

5. Успішні результати. З'ясуємо, чи:

6. Прогноз речення.

Моя Батьківщина _____

Столиця моєї держави — місто _____

Моя рідна мова (мови) _____

Моя школа знаходиться в _____

77

Пригадай, та знайди місяць і дату, коли святують Новий рік, Різдво Христове, День Святого Миколая.
Запам'ятай свій дружній час, щоб написати листа Святому Миколаю.
Щороку 19 грудня святий Миколай приносить подарунки дітям і вітчимам дітям. Напиши, що ти бажавши отримати у подарунок, і не забудь вказати в листі своє ім'я та адресу, щоб Миколай знав, куди принести подаруночки.
Скористайся спеціальним бланком, який знайдеш у зошиті. Готовий лист поклади на підставку — його вінні заберуть помічники святого Миколая.
Знай дарувати подарунки існують у всьому світі, їх дарують на дні народження, Різдво, Новий рік. В Україні прийнято відзначати особисті й семейні свята.

Подкажся, як відзначають родинні свята люди інших країн.

Діти світу вітають вас з Новим роком і Різдвом Христовим!

Подарунок виготовлений своїми руками завжди принесе радість найближчій людині.

Подарунок виготовлений своїми руками завжди принесе радість найближчій людині.

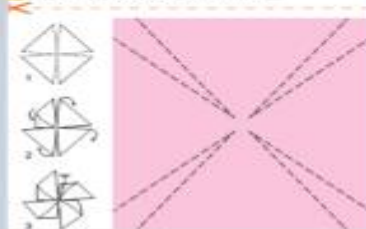
2. Напиши привітання з Новим роком своїй родині.
Зроби новорічну листівку для колективного привітання.

Повтори об'єкти, даючи назви.

Виготови картковий фігурки у своїй творчості, як показав на слайді. Виготови його в ді. Зроби висновок.

Розглянь календар. Встанови, який місяць зображений на календарі.
В якій дні починається календар?
В якій дні закінчується календар?
Скільки днів у календарі?

Дні тижня			Новий місяць		
Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота
4	5		7	8	
	12	13	14	15	
18	19	20	21		
25		27	28	29	
Робота			Вихідні та свята		

В який місяць перебудує календар?
У який день розпочинає місяць?
Встанови, яка сьогодні дата.
Встанови, який сьогодні місяць.

Звідки хліб прийшов ?

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Електронна бібліотека Інституту педагогіки НАПН
України: <http://lib.iitta.gov.ua> – Пошук за прізвищем

Групи в соціальних мережах

Ірина Андрусенко +38 (067)647 37 72
E-mail: Irina0668@bigmir.net

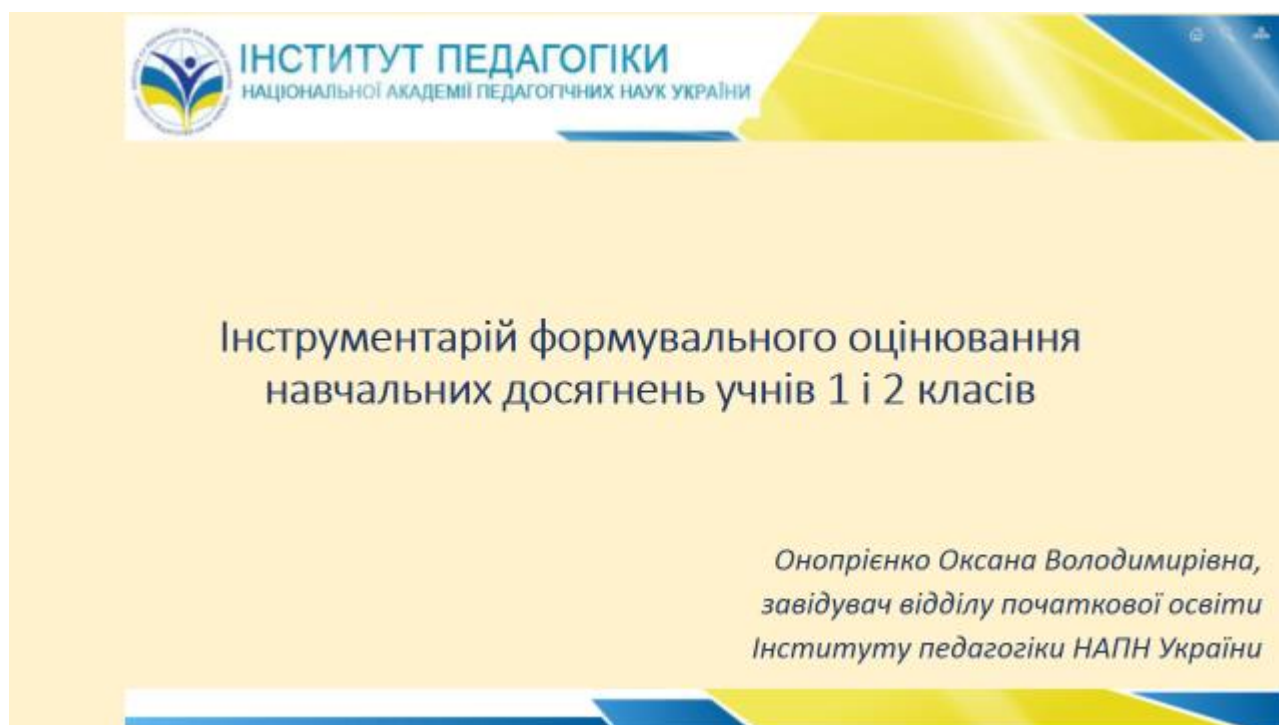

Програма інтегрованого курсу “Я досліджую світ”.
Календарне планування курсу “Я досліджую світ”;
Методичні рекомендації для вчителів початкових
класів.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 1 І 2 КЛАСІВ

О. В. Онопрієнко, завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Розкрито методологічні аспекти, пов'язані з розробленням системи завдань для формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 1 і 2 класів. Презентовано методику створення системи діагностувальних завдань для поточного (формувального) і тематичного (підсумкового) оцінювання результатів навчання, що охоплює такі етапи: планування процесу навчання шляхом формулювання мету певної теми та визначення її результатів, узгоджених з обов'язковими результатами першого циклу Державного стандарту та очікуваними результатами освітньої програми з певного предмета; прогнозування проміжних цілей та належних їм результатів для кожного етапу засвоєння, які створюють уявлення про прогрес чи регрес у навчанні; розроблення завдань з урахуванням таксономії навчальних цілей; передбачення засобів зворотного зв'язку для самооцінювання учнями виконаних завдань.

Державний стандарт початкової освіти

28. Державна атестація здобувачів освіти проводиться у формі контрольних робіт з метою проведення моніторингу якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти та/або якості освіти.

28. Вимірювання результатів навчання здобувачів освіти відбувається шляхом:

формуального оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості;

підсумкового оцінювання, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними цим Державним стандартом.

Завдання для державної підсумкової атестації здобувачів освіти розроблюються з урахуванням компетентісного підходу.

Типова освітня програма

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формуальному оцінюванню, у 3-4 – формуальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.

Типова освітня програма

Формувальне (поточне) оцінювання.

Відстежуємо якість перебігу процесу навчання.
Діагностуємо навчальні досягнення на кожному з етапів процесу навчання.
Спільно з учнями оцінюємо поточні результати вербально.
Приймаємо рішення щодо подальших педагогічних кроків.

Підсумкове (тематичне) оцінювання.

Контролюємо результати засвоєння навчальної теми.
Зіставляємо досягнення учнів з очікуваними результатами освітньої програми.
Оцінюємо результати вербально.
Приймаємо рішення щодо подальших педагогічних кроків.

Методика розроблення інструментарію формувального оцінювання

1. Формулюємо мету вивчення теми. Визначаємо взаємоузгоджені обов'язкові результати (із стандарту) й очікувані результати (з освітньої програми).

Тема. Числа першого десятка.

Обов'язкові та очікувані результати	
Державний стандарт (обов'язковий результат)	лічить об'єкти, позначає числом результат лічби; порівнює числа в межах ста та упорядковує їх
Типова освітня програма (очікуваний результат)	відтворює послідовність чисел у межах сотні; читає і записує числа

Методика розроблення інструментарію формувального оцінювання

2. Прогнозуємо проміжні цілі та належні їм результати для кожного етапу засвоєння матеріалу (беремо до уваги когнітивні рівні за таксономією навчальних цілей).

Тема. Числа першого десятка.

Прогнозовані результати навчання:

1. Розпізнає числа першого десятка.
2. Лічить у межах 10 у прямому та зворотному порядках.
3. Позначає результат лічби числом.
4. Визначає місце кожного числа від 1 до 10 у натуральному ряді.

Методика розроблення інструментарію формувального оцінювання

3. До кожного проміжного результату створюємо діагностувальне завдання відповідного рівня складності.

- Типове завдання, яким передбачається репродуктивна діяльність в тому числі за наданим зразком.
- Типове завдання, яке виконується учнями самостійно без опори на зразок чи підказки.
- Нетипове завдання, для вирішення якого учень має відтворити відомий шлях міркування або застосувати засвоєний спосіб діяльності.
- Творче завдання на застосування навчального досвіду в ситуації, наближеній до життєвого контексту, для виконання якого потрібно самостійно відшукати шлях розв'язання проблеми, пригадати (дібрати) доступну інформацію і пристосувати її до наданої умови, поєднати й доцільно використати елементи знання чи вміння з інших тем.

Методика розроблення інструментарію формувального оцінювання

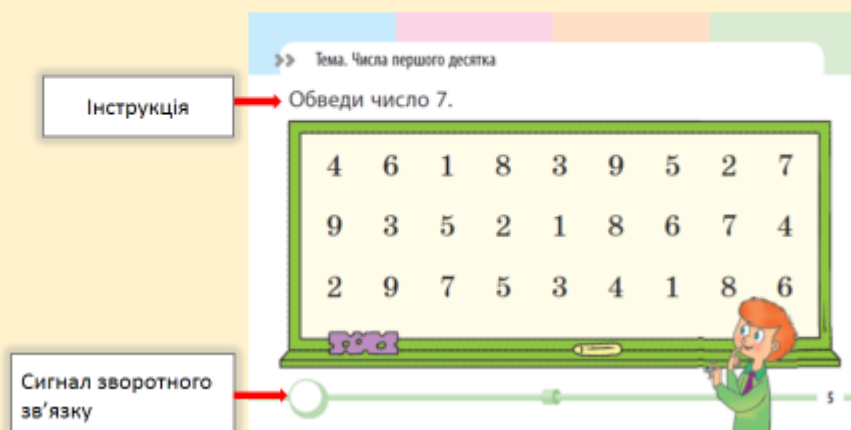
4. Формулюємо чітку й лаконічну інструкцію до завдань.
5. Передбачаємо сигнал для зворотного зв'язку.

Тема. Числа першого десятка

Інструкція → Обведи число 7.

4	6	1	8	3	9	5	2	7
9	3	5	2	1	8	6	7	4
2	9	7	5	3	4	1	8	6

Сигнал зворотного зв'язку →

Інструментарій формувального оцінювання

Тема. Числа першого десятка

Обведи число 7.

4	6	1	8	3	9	5	2	7
9	3	5	2	1	8	6	7	4
2	9	7	5	3	4	1	8	6

Встав пропущені числа.

1	2		4		6	7	
1		3	4		6		8
	2	3		6		7	

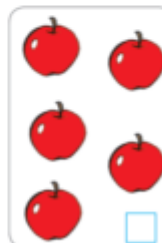
Інструментарій формувального оцінювання

Зафарбуй три свічки жовтим олівцем, одну — зеленим, чотири — червоним.

7

Познач кількість предметів числом.

8

Інструментарій формувального оцінювання

Познач (✓) у таблиці кількість предметів.

	1	2	3	4	5	6

9

Запиши пропущений номер будинка.

10

Варіанти застосування:

- 1) фронтально на певному етапі вивчення теми;
- 2) індивідуально (окремі завдання) на завершення теми;
- 3) фронтально (всі завдання) на завершення теми
- 4) ...

Склад чисел першого десятка

Тематичний контроль навчальних досягнень учнів

Зміст завдань пов'язаний лише з навчальним матеріалом, який є об'єктом контролю.

Рівень складності завдань відповідає когнітивним рівням засвоєння навчального матеріалу на різних етапах процесу навчання.

ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ЧИСЛА З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК У МЕЖАХ 20

У завданнях 1, 2 познач правильну, на твою думку, відповідь.

1. Визнач, у якому рядку записані одиниці вимірювання часу.

А 1 см, 1 м, 1 дм
Б 1 доба, 1 год, 1 тиждень
В 1 грн, 1 к.

2. Визнач, у якому виразі дія додавання виконується другою.

А $7 + (9 - 5)$
Б $6 + 5 - 1$
В $9 - (8 + 1)$

3. Запиши у клітинці таку цифру, щоб одержати істинну рівність.
 $34 + \square = 45$

4. Запиши, яке значення має кожен вираз.

$7 + 7 = \square$ $16 - 8 = \square$ $9 + 6 = \square$

5. Запиши, яке значення має кожен вираз.

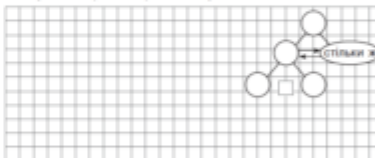
$48 - (3 + 5) = \square$ $37 - (10 + 6) = \square$

6. Які числа пропущено? Доповни записи.

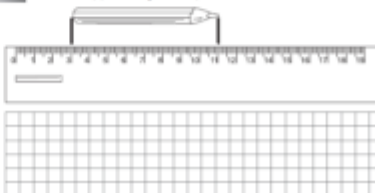
$12 - 6 = \square$, оскільки $\square + 6 = 12$
 $13 - 5 = \square$, оскільки $\square + 5 = 13$

7. Розв'яжи задачку.

У майстрині є 8 зелених гудзиків, 6 жовтих, а червоних — стільки, скільки зелених і жовтих разом. Скільки у майстрині червоних гудзиків?

8. Визнач довжину олівця.

Тематичний контроль навчальних досягнень учнів

Завдання на ідентифікацію навчального матеріалу.

Завдання на розуміння і просте відтворення навчального змісту.

ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ЧИСЛА З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК У МЕЖАХ 20
У завданнях 1, 2 познач правильну, на твою думку, відповідь.

1. Визнач, у якому рядку записані одиниці вимірювання часу.
А 1 см, 1 м, 1 дм
Б 1 доба, 1 год, 1 тиждень
В 1 грн, 1 к.

2. Визнач, у якому виразі дія додавання виконується другою.
А $7 + (9 - 5)$
Б $6 + 5 - 1$
В $9 - (8 + 1)$

3. Запиши у клітинці таку цифру, щоб одержати істинну рівність.
 $34 + \square = 45$

4. Запиши, яке значення має кожен вираз.
 $7 + 7 = \square$ $16 - 8 = \square$ $9 + 6 = \square$

5. Запиши, яке значення має кожен вираз.
 $48 - (3 + 5) = \square$ $37 - (10 + 6) = \square$

6. Які числа пропущено? Доповни записи.
 $12 - 6 = \square$, оскільки $\square + 6 = 12$
 $13 - 5 = \square$, оскільки $\square + 5 = 13$

7. Розв'яжи задачу.
У майстрині є 8 зелених гудзиків, 6 жовтих, а червоних — стільки, скільки зелених і жовтих разом. Скільки у майстрині червоних гудзиків?

8. Визнач довжину олівця.

Завдання на застосування елемента знання чи способу дії

Завдання на застосування навчального досвіду в ситуації, наближеній до життєвого контексту

Діти оцінюють всю виконану роботу.

РОЗВ'ЯЗУЄМО СКЛАДЕНІ ЗАДАЧІ

1. Прочитай задачу. Доповни схеми числовими даними.
У хлопчика було 6 машинок. Тато подарував йому 5 машинок, а мама — ще 4 машинки. Скільки машинок стало в хлопчика?

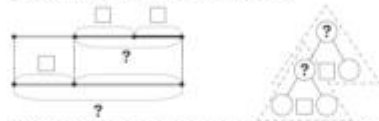
2. Прочитай задачу. Її можна розв'язати кількома способами. Напиши розв'язання двома способами за поданням планом.
У спортивному залі займалися 9 учнів. До них приєдналися ще 5 дівчаток і 3 хлопчики. Скільки всього дітей стало в спортзалі?

3. Розв'яжи задачу.
У 2-А класі навчаються 8 дівчаток, а хлопчиків — на 4 більше. Скільки всього учнів у 2-А класі?

4. Розв'яжи задачу.
Першого місяця року лише 7 днів були сонячними. На скільки більше було похмурих днів того місяця?

РОЗВ'ЯЗУЄМО СКЛАДЕНІ ЗАДАЧІ

- Прочитай задачу. Доповни схеми числовими даними.
У хлопчика було 6 машинок. Тато подарував йому 5 машинок, а мама — ще 4 машинки. Скільки машинок стало в хлопчика?

- Прочитай задачу. Її можна розв'язати кількома способами. Напиши розв'язання двома способами за поданим планом.
У спортивному залі займалися 9 учнів. До них приєдналися ще 5 дівчаток і 3 хлопчики. Скільки всього дітей стало в спортзалі?

- I спосіб. План розв'язування
- Скільки всього дітей приєдналося?
  - Скільки всього дітей стало в спортзалі?

- II спосіб. План розв'язування
- Скільки в спортзалі стало дітей, коли приєдналися дівчатка?
  - Скільки всього дітей стало в спортзалі, коли приєдналися ще й хлопчики?

- Розв'яжи задачу.
У 2-А класі навчаються 8 дівчаток, а хлопчиків — на 4 більше. Скільки всього учнів у 2-А класі?

- Розв'яжи задачу.
Першого місяця року лише 7 днів були сонячними. На скільки більше було похмурих днів того місяця?

Діти оцінюють кожне окреме завдання.

ПЕРЕВІРЬМО СВОЇ ДОЛІЖЕННЯ

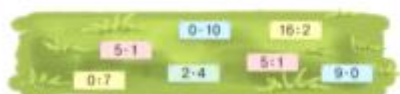
- Які вирази можна замінити дією множення?

- Які різниці можна замінити дією ділення?

- Які вирази мають однакове значення?

- У дідуса є 12 карамельок і 18 шоколадних цукерок. Як йому порівну розділити цукерки між трьома онуками?

Тематична робота № 6

Варіант 2

(продовж, вг.)

ВИВЧАЄМО АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

- Обведи суми, які можна замінити дією множення.

$3+3+3+3+3$ $5+6+7+8$
 $14+14+14$ $9+9+9+9+6$

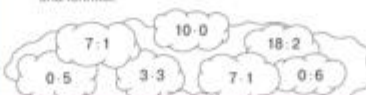
- Обведи різниці, які можна замінити дією ділення.

$18-6-6$ $12-4-4-4$ $30-10-10-10$
 $16-2-2-2-2-2-2-2-2$

- Обведи схем оцінювач значення добутків, а зеленим — значення часток.

$5 \cdot 3 = 15$ $36 : 4 = 9$ $19 \cdot 2 = 38$
 $14 \cdot 6 = 84$ $80 : 20 = 4$ $70 : 10 = 7$

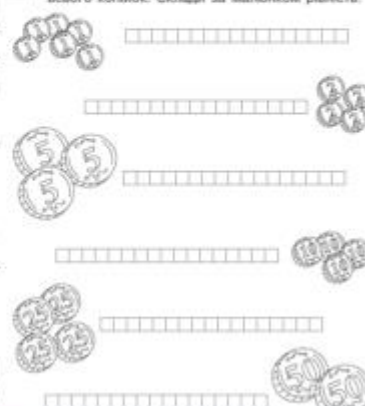
- З'єднай лініями вирази з однаковим значенням.

- Запиши три добутки або частки, значення яких дорівнює 0.

- Розглянь кожний малюнок. Дізнайся, скільки всього копійок. Склади за малюнком рівність.

Тематичні роботи в 2 класі оцінюються вербально. Учитель відзначає, який зміст навчання був успішно опанований учнями, визначає наявні проблеми у засвоєнні матеріалу теми.

Оскільки навчання має особистісно орієнтований характер, то під час виконання тематичних робіт необхідно враховувати індивідуальні можливості учнів. Діти мають виконувати посильні для них завдання. Це допоможе вчителю виявити не лише рівень досягнень учнів, а й мотивувати старання в навчанні.

Електронна бібліотека НАПН України:
<http://lib.iitta.gov.ua/> – Пошук за прізвищем

Електронна бібліотека Інституту педагогіки НАПН України: http://lib.iitta.gov.ua – Пошук за прізвищем

Оксана Онопрієнко – Пошук за прізвищем

Групи в соціальних мережах:
«Математика. Ранок. Пілот»; «Група Методист»

E-mail: oks_on@ukr.net

Наукове видання

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВЕБ-КОНФЕРЕНЦІЇ «УЧЕНІ НАПН УКРАЇНИ – УКРАЇНСЬКИМ ВЧИТЕЛЯМ»

(27 серпня 2019 р., м. Київ)

Автори: Бібік Надія Михайлівна, Пономарьова Катерина Іванівна, Мартиненко Валентина Олександрівна, Онопрієнко Оксана Володимирівна, Прищепа Ольга Юхимівна, Вашуленко Оксана Вікторівна, Листопад Наталія Петрівна, Андрусенко Ірина Володимирівна.

Укладачі: Онопрієнко Оксана Володимирівна, Кондратюк Руслана Анатоліївна

Під час серпневої конференції «УЧЕНІ НАПН УКРАЇНИ – УКРАЇНСЬКИМ ВЧИТЕЛЯМ», що відбулася 27 серпня 2019 р. були презентовані матеріали для дидактико-методичного супроводу компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі в час реформування загальної середньої освіти. Були надані методичні рекомендації учителям щодо особливостей впровадження типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко, у навчанні української мови і читання, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в 2 класі Нової української школи; розкрито методику створення і реалізації інструментарію формувального оцінювання навчальних досягнень учнів.